

ADORAMUS TE

ČASOPIS O DUCHOVNEJ HUDBE

AT

Vydáva
Ústav hudobného umenia, vedy a sakrálnej hudby
PF KU v Ružomberku

Ročník XV
Číslo 4/2012

V ČÍSLE:

ANTROPOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ KRESŤANSKEJ LITURGICKEJ HUDBY JURAJ LEXMANN

V tejto vedeckej štúdií nám renomovaný hudobný vedec a skladateľ, tvorca slovenských liturgických spevníkov, predkladá odpovede na otázku zmyslu hudby v liturgii. Vo svojej štúdií sa nesústreďuje na nejakú ďalšiu odpoveď na túto otázku, ale radšej ponúka istú metodiku formulovania si takejto odpovede. Najvlastnejšou príčinou vzniku akéhokoľvek náboženstva bolo vždy hľadanie odpovede na „poslednú otázku“, teda odpovede, ktorou by sa človek zabezpečil voči nezmyselnosti života ústiaceho do smrti. V celých dejinách ľudstva si človek riešil svoj vzťah k transcendentnu a ako určitú formu výrazu tohto vzťahu využíval konanie, ktoré dnes môžeme zahrnúť do pojmu „hudba“. Využívanie hudby ako atribútu náboženskosti skúmajú mnohé vedné disciplíny, najmä religionistika a teológia. Ak je hudba atribútom náboženského zážitku, mohlo by to byť predmetom psychológie, ak náboženskosť formuje spoločenskú existenciu hudby, mohlo by to byť predmetom sociológie. Ak hľadáme odpoveď na otázku hudby vo vzťahu k transcendentnu v základných danostiach človeka, ak sa usilujeme vymedziť podstatné konštitutívne znaky hudby vo vzťahu k možnostiam človeka, a ak by odpoveď na otázku hudby vo vzťahu k transcendentnu mala dotvárať komplexný pohľad na človeka, malo by to byť predmetom antropológie. V posledných desaťročiach si humanitné vedy priberajú antropológiu ako pomocnú disciplínu. Je to asi oneskorená reakcia na fenomenologické tendencie v humanitných vedách – aspoň v muzikológii sa to tak javí.

LITURGICKÉ SPEVY POČAS ADVENTNÉHO A VIANOČNÉHO OBDOBIA AMANTIUS AKIMJAK

Profesor liturgického spevu a posvätnéj hudby z Katolíckej univerzity v Ružomberku vysvetľuje zmysel a obsah adventného a vianočného obdobia a potom následne ponúka rozdelenie piesní z JKS pre tieto obdobia. Upozorňuje taktiež na Direktórium pre organistov, ktoré ponúka aj ďalšie možnosti liturgických spevov okrem piesní z JKS. Advent opisuje ako liturgické obdobie v ktorom Ježiš Kristus prišiel na svet v najhlbšej pokore ako betlehemske Dieťa a príde v sláve aj na konci vekov ako Sudca živých i mŕtvych. Našou úlohou je bedliť, modliť sa, žiť v poslušnosti viere, v nádeji tak, že pri druhom slávnom Ježišovom príchode dostaneme prislúbený dar spásy, ktorý teraz tak bedlivo a túžobne očakávame. Vianočné obdobie nám pripomína historickú udalosť – narodenie Ježiša Krista v Betleheme: slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. Okrem toho nám chce aj hlboko do duše písať pravdu, že Boh miluje človeka: Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, čo v neho uverí. (porov. Jn 3, 16-17)

ÚROVEŇ VZDELANIA CIRKEVNÝCH HUDOBNÍKOV V ŽILINSKEJ DIECÉZE JÁN GABČO

Doktorand cirkevnej hudby na Katolíckej univerzite v Ružomberku nám vo svojej štúdií ponúka svoje výsledky výskumu o úrovni vzdelávania cirkevných hudobníkov v žilinskej diecéze a zároveň sa zamýšľa nad riešením tohto problému.

NOTOVÁ PRÍLOHA

Rastislav Adamko, Rastislav Podpera, Vlastimil Dufka, Amantius Akimjak – Dialogické spevy kňaza a ľudu v pripravovanom Rímskom misáli.

ADORAMUS TE

časopis o duchovnej hudbe

Pre Hudobnú subkomisiu Liturgickej komisie
Konferencie biskupov Slovenska
v spolupráci
s Ústavom hudobného umenia, vedy
a sakrálnej hudby PdF KU v Ružomberku
vydáva

Liturgická komisia Spišskej diecézy

Vychádza štvrťročne

Predseda redakčnej rady

J. E. Mons. Dr. Andrej Imrich, biskup
zodpovedný za posvätnú hudbu v LK KBS
Zodpovedný redaktor:

Doc. ThDr. Lic. Rastislav Adamko, PhD.

Zástupca zodpovedného redaktora:

Prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, PhD.
tajomník Hudobnej subkomisie LK KBS

Redakčná rada:

Doc. PaedDr. ThDr. P. Ambroz Martin Štrbák, O.Praem. PhD.

PaedDr. Mgr. art. Zuzana Zahradníková, PhD.

PaedDr. Mgr. art. Mário Sedlár, PhD.

ThDr. Vlastimil Dufka, SJ, PhD.

Mgr. Rastislav Podpera, PhD.

Doc. Dr. Ján Velbacký, ArtD.

PaedDr. Janka Bednáriková, PhD.

Mgr. Júlia Pokludová, PhD.

Mgr. art. Stanislav Šurin

Mgr. Matej Bartoš

Adresa redakcie:

Ústav hudobného umenia, vedy a sakrálnej hudby

PdF KU v Ružomberku

Nám. A. Hlinku 56/1

034 01 Ružomberok

tel./fax: +421 44/4320961

mobil: +421 908 619 482

e-mail: adoramuste.redakcia@gmail.com

Distribúcia a prijímanie objednávok:

Liturgická komisia Spišskej diecézy

053 02 Spišský Hrhov, Klčov, č. 27

tel.: +421 53/459 2496, fax: +421 53/459 9138

mobil: +421 905 494 370

e-mail: amo@stonline.sk

Príspevky na časopis možno zasielať

na č. účtu: 0520988040/0900

Konštantný symbol 0308

Slovenská sporiteľňa Levoča

Tlač:

MTM Levoča, Nám. Majstra Pavla 54

053 01 Levoča

Redakcia si vyhradzuje právo na úpravy rukopisov.

Zaslané príspevky nevraciamy.

Cena jedného čísla: 2 eura

Ročné predplatné: 8 eur

EV 3467/09

ISSN 1335-3292

Podávanie novinových zásielok povolené
pod číslom 021288611 SS PPS Košice 12

OBSAH 4/2012

Na úvod

Foreword

AMANTIUS AKIMJAK 2

Antropologické východiská kresťanskej liturgickej hudby
Antropological fundaments of Christian liturgical music

JURAJ LEXMANN 3

Liturgické spevy počas adventného a vianočného obdobia
Liturgical singings in Advent and Christmas period

AMANTIUS AKIMJAK 10

Úroveň vzdelania cirkevných hudobníkov v Žilinskej
diecéze

Level of education of church musicians in Žilina diocese

JÁN GABČO 14

Spravodajstvo – udalosti v oblasti cirkevnej hudby
Reporting – Events within the Scope of Church Music

AMANTIUS AKIMJAK 29

Totus Tuus a Juventus v Brezne

Totus Tuus and Juventus in Brezno

ŠTEFAN FÁBRY 30

Musica Sacra 2012

Musica Sacra 2012

MIROSLAV KOPNICKÝ 31

Vaše otázky - naše odpovede

Your questions - our answers

AMANTIUS AKIMJAK 40

Dotazník o liturgickej hudbe

Questionnaire about liturgic music

REDAKCIA 41

RESUMÉ – SUMMARY 44

Notová príloha - Dialogické spevy kňaza a ľudu v
pripravovanom Rímskom misáli

*Musical score appendix - Dialogue singings of priest and
congregation in the upcoming Missale Romanum*

Rastislav Adamko, Rastislav Podpera, Vlastimil Dufka,

Amantius Akimjak 17

Titulná strana: Organ v Kostole Povýšenia sv. Kríža v Ru-
žomberku; Rieger Orgelbau, 2011.

Front-page: Organ in the Church of Elevation of the Holy Cross
in Ružomberok; Rieger Orgelbau, 2011.

Photo: Anton Kulan

NA ÚVOD

11. októbra 2012 Svätý Otec Benedikt XVI. vyhlásil Rok viery, a to v deň, keď uplynulo presne 50 rokov od otvorenia II. vatikánskeho koncilu. V homílii okrem iného povedal, že „Cirkev dnes ponúka ďalší Rok viery a novú evanjelizáciu nie kvôli tomu, aby pripomínala nejaké výročie, ale preto, že ich potrebuje ešte viac ako pred 50 rokmi.“

Je teda len na nás, či tento Rok prežijeme zmysluplne.

Počas Roku viery bude možné získať aj úplne odpustky vzťahujúce sa pre získanie pokoja duší zomrelých veriacich ako aj na všetkých úprimne lutujúcich veriacich, po riadnej sviatostnej spovedi a po modlitbe na úmysel Svätého Otca, podľa dekrétu o udelení úplných odpustkov v súvislosti so slávením Roka viery pri týchto príležitostiach:

- účasť aspoň na troch prednáškach či kázniach v rámci misií, alebo na troch stretnutiach o Druhom vatikánskom koncile a o článkoch Katechizmu katolíckej cirkvi
- návšteva niektorej pápežskej baziliky, katakomby, katedrálneho chrámu alebo niektoré posvätné miesto oficiálne označené za miesto slávania Roku viery a účasť na nejakej posvätnnej činnosti, slávnosti alebo aspoň zotrvanie vhodný čas v modlitbe a rozjímaní, ktoré sa zakončí modlitbou Pána, vyznaním viery, vzývaním blahoslavenej Panny Márie, prípadne svätých apoštolov a patrónov
- účasť na niektorom posvätnom mieste na eucharistickej slávnosti alebo liturgii hodín, spojených s vyznaním viery počas dní oficiálne stanovených miestnym ordinárom
- návšteva baptistéria alebo miesta, kde sme boli pokrstení a obnova krstných sľubov (v niektorých slobodne zvolený deň počas Roku viery)

Odpustky môžu získať aj tí, ktorí sa nemôžu zúčastniť na sláveniach z vážnych dôvodov (chorí, väzni, mníšky, žijúce v trvalej klauzúre...)

Aj my, kňazi, organisti, kantori a speváci sa chceme zapojiť do tejto veľkej udalosti Cirkvi dneška, a to svojimi schopnosťami a talentami, ktorými nás obdaroval náš Pán.

Ak prídeme na svetové pútnické miesta bude vidieť a počuť slávnostnú liturgiu dobre pripravenú aj po hudobnej stránke.

Nie všetci veriaci budú môcť putovať do zahraničia, či na významné pútnické miesta u nás. Odpustky však bude možné získať aj vo svojich diecézach či farnostiach. Aby sa však ľudské srdcia lepšie otvárali milostiam, ktoré nám Boh ponúka, úlohou tých čo slávia liturgiu, teda nielen kňazov, ale aj organistov, kantorov, žalmistov, cirkevných hudobníkov a spevákov je, aby v takéto dni vo svojich diecézach a farnostiach dobre pripravili slávnostnú liturgiu aj po hudobnej stránke.

Nech nám teda po päťdesiatich rokoch od Druhého vatikánskeho koncilu znejú slová blahej pamäti pápeža Pavla VI., ktoré nám zachoval vo svojej apoštolskej konštitúcii *Laudis canticum* z 1.11.1970: „PIESEŇ CHVÁLY, ktorá sa v nebi spieva cez celú večnosť a ktorú Najvyšší Kňaz Kristus Ježiš priniesol do tohto pozemského vyhnanstva, Cirkev cez toľké storočia vytrvalo a verne spievala a dávala jej obdivuhodné a rozmanité podoby. (porov. čl.1)“ Ani naše pokolenie nech sa nedá zahanbiť a nech nezameškáva v tejto oblasti najmä dnes, keď sa nám otvárajú nové možnosti.

Rok viery bude trvať do 24. novembra 2013, do slávnosti Krista Kráľa. Benedikt XVI. nás povzbudzuje slovami: Kto verí, nikdy nie je sám - ani počas života, ani počas smrti.

Preto vyznávajme svoju vieru spoločne, slovom, spevom i posvätnou hudbou. Začnime s tým hneď od začiatku tohtoročného adventu, aby sme pri ďalšom advente mohli konštatovať, že sme sa posunuli k Bohu zase o čosi bližšie a že svojou posvätnou hudbou sme k tomu pomohli aj iným.

Amantius Akimjak

ANTROPOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ KREŠŤANSKEJ LITURGICKEJ HUDBY

JURAJ LEXMANN

Ide tu v podstate o neustále hľadanie odpovede na otázku zmyslu hudby v liturgii. Náboženský kult sa vždy spájal s hudbou a každá filozofická alebo náboženská koncepcia si sformulovala na túto otázku svoju odpoveď.

Preto sa v nasledujúcich odsekoch sústredíme nie ani tak na ďalšiu odpoveď, ale radšej na istú metodiku formulovania si takej odpovede.

Najvlastnejšou príčinou vzniku akéhokoľvek náboženstva bolo vždy hľadanie odpovede na „poslednú otázku“, teda odpovede, ktorou by sa človek zabezpečil voči nezmyselnosti života ústiaceho do smrti. Tým je vyjadrená podstata „náboženskosti“ človeka.¹

V celých dejinách ľudstva si človek riešil svoj vzťah k transcendentnu a ako určitú formu výrazu tohto vzťahu využíval konanie, ktoré dnes môžeme zahrnúť do pojmu „hudba“.

Využívanie hudby ako atribútu náboženskosti skúmajú mnohé vedné disciplíny, najmä religionistika a teológia. Ak je hudba atribútom náboženského zážitku, mohlo by to byť predmetom psychológie, ak náboženskosť formuje spoločenskú existenciu hudby, mohlo by to byť predmetom sociológie.

Ak hľadáme odpoveď na otázku hudby vo vzťahu k transcendentnu v základných danostiach človeka, ak sa usilujeme vymedziť podstatné konštitutívne znaky hudby vo vzťahu k možnostiam človeka, a ak by odpoveď na otázku hudby vo vzťahu k transcendentnu mala dotvárať komplexný pohľad na človeka, malo by to byť predmetom antropológie.

V posledných desaťročiach zreteľne stúpol záujem o antropológiu. Aj mnohé vedecké pojednania o dejinách liturgie alebo liturgickej hudby začínajú úvahami o ich

antropologických východiskách.² Humanitné vedy si pribierajú antropológiu ako pomocnú disciplínu. Je to asi oneskorená reakcia na fenomenologické tendencie humanitných vedách – aspoň v muzikológii sa to tak javí.

Súčasnú antropológickú tendenciu v muzikológii akoby po 100 rokoch nadväzovali na prírodovedne orientovanú porovnávaciu hudobnú vedu, s historickým výskumom hudby prírodných národov v snahe oddeliť hudbu od nehudby. K záujmu o antropológický prístup viedla aj kultúrno-historická línia muzikológie hľadajúca korene hudby v „inkantencii“, prípadne patetických „interjekciách“, akosi „pravýkriku“ človeka. A tiež stúpajúci význam etnomuzikológie.

Klasická muzikológia prvej polovice 20. storočia a jej dynamické, psychologické a estetické koncepty sa fenomenologickou metódou usilovali vystihnúť prapodstatu hudby. Exaktnou štruktúrnou analýzou hudobných diel a hudobných prejavov sa muzikológovia usilovali vysvetliť fungovanie hudby. Skúmali melodiku, tonalitu, lineárny kontrapunkt, harmóniu a tektoniku hudobných diel, až sa v úsilí o vystihnutie základných hybných síl hudby dopracovali k pojmom fenomenologickej psychológie, ako napríklad „napätie“, „dynamizmus“, „energia“, „matéria“ a pod. Problémom však bolo vysvetliť, odkiaľ sa berú napätie, dynamizmus, energia atď. Východisko nachádzali v nejakom filozofickom koncepte – napríklad Ernst Kurth (najviac uznávaná vedecká osobnosť tohto dynamického konceptu) pod vplyvom Bergsonovho filo-

¹ HELLER, J. – MRÁZEK, M.: Nástin religionistiky. Praha : Kalich, 2004, s. 26.

² Porov. BIERITZ, K. H.: Das Wort als Medium gottedienstlicher Kommunikation (antropologische Aspekte). In: Wort und Musik im Gottesdienst, Gottesdienst der Kirche, Teil 3, Gestalt des Gottesdienstes. Regensburg : Verlag Friedrich Pustet, 1990. Tiež AKIMJAK, A.: Liturgika I/b : antropologické a teologické základy posvätej hudby. Spišská Kapitula Kňazský seminár biskupa Jána Vojaššáka, 1997.

zofického novátorstva sa usiloval vysvetliť smerové pôsobenie ľudskej duševnej energie a pomohol mu schopenhauerovský voluntarizmus. Tak bádatelia prekročili hranice exaktnej muzikológie a dostali sa do oblasti svetonázorových konceptov, s akými nemusí každý súhlasiť.

V antropológii niečo také nehrozí, pretože antropológia opačne: usiluje sa načrtnúť komplexný obraz človeka vychádzajúc z nejakého filozofického alebo teologického konceptu.

Neexistuje jednotná antropológia – dokonca aj kresťanská antropológia je bohato rozčlenená na subdisciplíny.

Aj v teológii – ba i priamo v súvislosti s liturgiou – stúpol záujem o antropologický pohľad.

Uvádza sa to výrazom antropologický obrat, ktorý sa prisudzuje teológovi Karlovi Rahnerovi – podstata liturgie a liturgická spiritualita sa študujú z perspektívy antropológie. Pozornosť teológov sa obracia „na človeka, ktorý je povolaný vstúpiť do Tajomstva“ a tiež na prínos, ktorý človek prináša vo svojej odpovedi voči Božiemu pôsobeniu.³

Aj Katechizmus Katolíckej cirkvi (v čl. 1083) uvádza dvojitý rozmer kresťanskej liturgie, teda nielenže „Cirkev spojená so svojim Pánom a v Duchu Svätom vebí Otca za nevýslovný dar“, ale na druhej strane aj „Cirkev neprestáva, a to až do zavŕšenia Božieho plánu, prinášať Otcovi obeť z jeho vlastných darov...“.⁴

Karl Rahner a Herbert Vorgrimler definujú antropológiu ako reflexívny pokus človeka pochopiť seba samého buď apriorne-transcendentálnym spôsobom, alebo z Božieho zjavenia, alebo pomocou aposteriorných vied (lekárstva, biológie, psychológie, sociológie atď.), pričom eologická antropológia sa podľa nich musí javiť ako aposteriorna.⁵

³ AUGÉ, M.: Liturgická spiritualita [Spiritualita liturgica, 1998]. Trnava : Dobrá kniha, 2001, s. 53.

⁴ Katechizmus Katolíckej cirkvi. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1998, s. 286.

⁵ RAHNER, K. – VORGRIMLER, H.: Kleines theologisches Wörterbuch. Breisgau : Herder, 1985, das Schlagwort „Anthropologie“.

Čo sa týka liturgie – metódami antropológie sa skúma „význam kultu na prežitie človeka“.⁶

Označenie pojmu „liturgická hudba“ sa skladá z dvoch slov a každé z nich vedie naše myšlienky do dvoch odlišných „svetov“, poukazuje na inú oblasť kultúry. Prvé z nich smeruje do oblasti náboženstva, kresťanstva, života Cirkvi, druhé do oblasti hudobnej kultúry. V tom zmysle môžeme uvažovať o liturgickej hudbe s dôrazom na jej fungovanie v jednej či druhej oblasti: Na liturgickú hudbu môžeme nazerať ako na súčasť liturgie, prejav, nástroj či výraz liturgie. Alebo z druhej strany, liturgickú hudbu si môžeme všímať ako jednu z foriem hudobnej kultúry, ak náboženské obrady chápeme ako príležitosť pre pestovanie hudby.

V našich úvahách prevláda prvý z tých pohľadov, uvažujeme o hudbe (v zmysle konštitúcie Sacrosanctum Concilium) ako integrálnej súčasti liturgie.⁷

Antropologické paralely medzi liturgiou a hudbou možno hľadať už na úrovni sentencií: Liturgisti uvádzajú výraz homo liturgicus (Matias Augé), muzikológovia uvádzajú výraz homo musicus (Viktor Zuckekandl). Náboženská filozofia uvádza človeka ako ens religiosum.

Činiteľom liturgického slávenia je vždy človek žijúci v dejinách⁸ a hudba je tak isto špecifický ľudský fenomén.

Antropologické paralely medzi liturgiou a hudbou možno stanoviť pomocou pojmu antropologická konštanta. Psychoanalytik Carl Gustav Jung považoval náboženskú konštantu prameniaca z kolektívneho nevedomia. Hudba je takisto prejavom a výrazom človeka v celých dejinách ľudstva (používa sa sentencia, že hudba je staršia než ľudská reč, pričom isté je, že hudba vychádza spolu s rečou zo spoločného

⁶ Porov. názov kolektívnej práce Anthropologie des Kults : Die Bedeutung des Kults für das Überleben des Menschen. Freiburg : Herder, in Bc. 1977.

⁷ Sacrosanctum Concilium. Slovenský preklad in: Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu I. Trnava : Spolok sv. Vojtecha, 1969, s. 107- 148.

⁸ AUGÉ, M.: Liturgická spiritualita [Spiritualita liturgica, 1998]. Trnava : Dobrá kniha, 2001, s. 53.

synkretického základu), sociológia chápe hudbu ako jednu zo „základných potrieb človeka“ a teda na pozadí stálosti týchto dvoch modalít v celých dejinách ľudstva možno medzi kultom a hudbou hľadať príčinné súvislosti.

Podľa vzoru porovnávacej hudobnej vedy (ako sa formovala už od konca 19. storočia) metódami komparatistiky je užitočné vymedziť také atribúty hudby, ktoré boli pre ľudstvo, ľudskú kultúru príznačné aj v kultúre prírodných národov, aj v starovekých kultúrach, aj v Biblii (Biblia je pre nás špecifickým prípadom starovekého textu), aj v analýze funkcií hudby v dejinách hudobnej kultúry podnes. Pritom brať do úvahy fylogenetický vývoj človeka a kultúrny rozvoj jednotlivých spoločností.

Dnes sa liturgia vysvetľuje najčastejšie prostredníctvom paradigmy komunikácie. Liturgia je komunikatívne konanie – prvenstvo takého vysvetlenia sa pripisuje Hünemannovi a jeho štúdiu *Sacrament – Figur des Lebens* [Sviatosti ako figúry života] z roku 1977.⁹

Liturgia sa predstavuje ako istá forma komunikácie, obrazne povedané „rozhovoru“ medzi človekom a transcendentnom (Bohom) pričom zároveň je to aj komunikácia v horizontálnom rozmere medzi ľuďmi, prinajmenej účastníkmi liturgie.

V tomto horizontálnom rozmere sa liturgia konštituuje spoločensky. Liturgické konanie je symbolické. V liturgii ako komunikácii sa požívajú slová i neverbálne spôsoby komunikácie, pričom slovám sa pripisuje nielen vecný význam, ale aj symbolický, tiež umelecký atď. Hudba tu funguje ako atribút aj verbálnej aj neverbálnej komunikácie. A tu sa dostávame k základnému poznatku dejín hudby z antropologického pohľadu, že na pozadí akéhokoľvek vymedzenia pojmu „hudba“, na pozadí akýchkoľvek teórií vzniku hudby a jej sociálnych funkcií, hudba sa vždy využívala ako vyjadrovací nástroj človeka voči

transcendentnu ako adresátovi komunikácie. Porovnávacia hudobná veda si nazhromaždila poznatky o hudobnom prejave prírodných národov a etník žijúcich v izolácii voči súdobej civilizácii, analyzovala písomné pamiatky starovekých vyspelých kultúr a nálezy hudobnej archeológie, a na pozadí týchto poznatkov si vytvorila pomerne konkrétne hypotézy o vývine hudobného myslenia človeka i vývine sociálnych funkcií hudby. Na pozadí týchto hypotéz nikdy nechýbalo poňatie hudobných prejavov, ktorými človek oslovoval bytosti transcendentného sveta.

Prostredníctvom paradigmy komunikácie síce možno vysvetliť mnohé aspekty liturgie, verbálneho i symbolického vyjadrovania sa človeka, avšak to ešte nevysvetľuje dostatočne potrebu hudby v liturgii – kvôli komunikácii by si liturgia vystačila aj s modlitbou a gestami, vysluhovanie sviatostí ako liturgické konanie nepotrebuje nevyhnutne hudbu. Mohli by sme to vyriešiť romantickými výroky, že to, čo sa nedá vyjadriť slovami, možno vyjadriť hudbou. „Slovo uschopňuje ľudský hlas osloviť Boha a pomocou spevu pokúša sa ľudský hlas prekonať obmedzené výrazové hranice slova.“¹⁰

Hudobné myslenie (najjednoduchšie sa definuje ako „myslenie prostredníctvom hudobných tvarov“), je síce psychologický pojem, dáva sa do príčinného vzťahu k hudobnému vnímaniu, hudobnej predstavivosti, hudobným schopnostiam atď., avšak na pozadí hudobnej komparatistiky má pojem hudobného myslenia aj antropologický význam.¹¹

Cez kategóriu hudobného myslenia sa dostávame k problematike hudobných schopností človeka. Viacerí autori uvádzajú v súvislosti s vývinom bohoslužobnej hudby

⁹ HÜNEMANN, P.: *Sacrament – Figur des Lebens* [Sviatosti ako figúry života]. In: Schaeffler, R. (ed.), *Ankunft Gottes und Handeln des Menschen : Thesen über Kult und Sacrament*. Freiburg / Br., 1977 QD 77, s. 51-87.

¹⁰ *Universa laus* dokument '80. Podľa formulácie textu v nemčine schválenej nemeckou rečovou skupinou združenia *Universa laus* na zasadaní 23. 6. 1980 v Essene.

¹¹ Dôležitú etapu vývinu hudobného myslenia (ako ho jednotliví autori vysvetľujú) tvorí kultová hudba od najstarších čias i kresťanská liturgická hudba a formovanie sa gregoriánskeho chorálu. Porov. napr. Kresánek, J.: *Tonalita*. Bratislava : Opus, 1982.

„vokálnu kapacitu“ človeka, ktorá mu umožňuje vyjadriť navonok svoje pocity.¹²

Pri vysvetľovaní komunikatívnej funkcie hudby sa uvádza lingvistická konštrukcia sonare – resonare – consonare:

Hudba musí zaznieť (sonare), spôsobiť poslucháčsku odozvu (resonare), aby sa prejavila ako zážitok celej pospolitosti (consonare).¹³

Oveľa komplexnejšie formulovala hudobné schopnosti človeka už na začiatku 20. storočia hudobná psychológia. Uvádzala napríklad tieto zložky hudobných predpokladov:

- základná sensorická kapacita umožňujúca identifikáciu tónovej výšky, intenzity, trvania a farby,
- základná motorická kapacita umožňujúca spev a hru na nástrojoch,
- hudobná pamäť a inteligencia, hudobné cítenie, temperament atď.¹⁴

Z antropologického pohľadu je zaujímavé, ako si ľudstvo v priebehu vekov vysvetľovalo hudbu. Od najstarších čias sa vo filozofickom myslení formulovali pri definovaní hudby najmä tieto princípy:

- kozmologický princíp odvodený z kozmických, číselne proporčných vzťahov, uvádzajúci hudbu ako obraz „harmónie sfér“ existujúcej mimo človeka a jeho dejín,
- prírodno-filozofický princíp vychádzajúci z učenia o temperamentoch a afektoch človeka
- rétorický princíp uvádzajúci hudbu vo väzbe na slovo.¹⁵

¹² Porov. HARNONCOURT, Ph. – MEYER H. B. – HUCKE, H.: Singen und Musizieren. In: Wort und Musik im Gottesdienst, Gottesdienst der Kirche, Teil 3, Gestalt des Gottesdienstes. Regensburg : Verlag Friedrich Pustet. 1990, s. 134. Pojem „vokálnej kapacity“ je prevzatý z príspevku BRODDE, O.: Varum singt der Mensch? Arbeitstagung Neues Kirchenlied“, 1970.

¹³ Porov. tiež nemecké Stimme – Stimmung – Einstimmung, tiež latinské movere – motio – emotio. Podľa KUNETKA, F.: Stručné dejiny hudby a zpevu v liturgii. Olomouc : CMBF, 1989, s. 1.

¹⁴ Zjednodušený výpočet zložiek hudobného nadania, ako ich uviedol C. Seashore v prácach The psychology of Musical Talent, New York, 1919 a Psychology of Music, Iowa, 1938.

¹⁵ Podrobnejšie napr. ELSCHKEK, O.: Hudobná veda súčasnosti, stať o filozofii a hudbe a o podstate hudby. Bratislava: Veda, 1984, s. 215-228.

Niektorí autori uvádzajú aj teologický princíp, v ktorom sa hudba chápe ako forma velebenia Boha, avšak v teologickom uvažovaní sa využívajú aj všetky tri vyššie uvedené princípy.

Pokúsme sa sformulovať ľudské predpoklady pre kultovú hudbu v niekoľkých základných kategóriách:

- Je to ponajprv úžasná schopnosť ľudského subjektu vnímať zhluky a zmeny akustických frekvencií ako zmysluplné zvukové štruktúry (na orientáciu prírodného človeka v prírode, na zrozumiteľnosť slovného vyjadrovania, na hudbu...).

- S tým súvisí aj úžasná citlivosť ľudského subjektu na rytmus a frázovanie, pokiaľ sú sprostredkované sluchom, prípadne hmatom (rytmy sprostredkované zrakom nevystupujú príliš do popredia ako zmysluplné štruktúry).¹⁶

- Ďalej je to ľudská schopnosť tvoriť a chápať význam hudobných akustických podnetov v zmysle intermodálnych kvalít. Teda akustickými prostriedkami vyjadriť výšku, smer, rytmus, dynamizmus, energiu, závažnosť atď., vyjadriť obsahy, s ktorými sa človek stretáva ako s obsahmi svojej skúsenosti ako bytosť v kozme, spoločnosti i skúsenosti s vlastným subjektom. Takto sa dostávame k antickému pojmu mimesis, Pytagorejskej harmónii sfér i k Aristotelovmu tvrdeniu, že hudba vyjadruje duševné hnutia.

- A napokon je to ľudská schopnosť názorných predstáv, čo sa týka hmoty, priestoru a času. Teda ľudská schopnosť pochopiť a predstaviť si hmotné i abstraktné veci ako príbehy odohrávajúce sa v trojrozmernom priestore a čase.

Je rozdiel medzi astronomickým časom a pohybom hmoty a psychologickým ľudsky názorným časom a priestorom. Človek si dokáže predstaviť neexistujúci Newtonov abstraktný priestor a čas, ktoré sú, plynú a sú prázdne, nič sa v nich nedeje, ale človek si nedokáže názorne predstaviť skutočne existujúci Minkowského matematický

¹⁶ O tom, že obsahy zrkovného vnímania nemožno príliš zreteľne rytmizovať, sa v umeleckej praxi presvedčili už strihači slávnej éry montáže nemých filmov pred 100 rokmi.

štvorrozmerný priestoročas ani Einsteinov štvorrozmerný časopriestor, kde priestor, čas a hmota tvoria nedeliteľnú jednotu.

Psychologický „ľudský“ čas sa líši od exaktných matematických, astronomických a fyzikálnych výpočtov a dôkazov. „Ľudský čas“ a predstava človeka o dani v priestore vychádza z jeho fylogenetickú a ontogenetickú skúsenosti. Aj abstraktné pojmy, aj transcendentno, všetko nadprirodzené, nepostihnuteľné rozumom a zmyslami si človek sprístupňuje vo svojich názorných predstavách ako udalosti“ odohrávajúce sa v priestore a čase.

Dôkazom toho je celá mytológia i staroveké posvätné náboženské texty vrátane Biblie.

Z istého pohľadu možno dať za pravdu Kantovmu kritickému tvrdeniu, že čas vlastne neexistuje, že len ľudské chápanie je usporiadané tak, aby veci sveta človek chápal ako odohrávajúce sa v čase. A zrejme stále aktuálne sú Augustínove úvahy o nepostihnuteľnosti času ľudskými zmyslami, anticipujúce dnešné poznanie modernej fyziky.

Úvahami o mytológii sa dostávame do štrukturálnej antropológie, ako ju formoval Claude Lévy Strauss, keď analyzoval mýty všetkých dostupných kultúr a hľadal v nich spoločné a všeobecne sa opakujúce myšlienkové motívy (týkajúce sa vzťahu človeka k transcendentnu), ktoré vyčlenil ako antropológické konštanty.¹⁷

V kresťanských úvahách nie sme odkázaní na mýty, ktoré sa odohrali „niekedy“ „všade“ a „nikde“. Poučenie môžeme hľadať vo Svätom písme, ktoré je (na rozdiel od mytológie) založené na historických skutočnostiach. Avšak ani vo Svätom písme a znázorňovaní si teologických pojmov sa človek nemohol odpútať od svojich predstáv udalostí a diania v priestore a čase. Týka sa to aj takých abstraktných pojmov, ako stvorenie sveta alebo dejiny spásy. Liturgia i hudba majú spoločný aspekt v tom, že sú skutočné fyzickým dianím v čase, avšak symbolicky predstavujú nielen historické skutočnosti, ale viac abstraktné

transcendentné skutočnosti.

Vezmime si napríklad farskú omšu, ktorá trvá, povedzme, 55 minút. Predstavuje myšlienku celých dejín spásy, zároveň perikopy čítania predstavujú niektoré biblické príbehy, zároveň táto omša, tak ako aj všetky omše sveta v histórii ľudstva, sprítomňuje historický fakt Kristovej obety na kríži, zároveň má omšová liturgia svoj vlastný časový priebeh na základe tradičnej štruktúry a vnútorného členenia, ba aj jednotlivé zložky tej omše (modlitby, čítania, spevy) prebiehajú v čase podľa svojej formovej logiky, hudobné celky sú analyzovateľné podľa náuky o hudobných formách na menšie segmenty až po nedeliteľné zmysluplné prvky, napríklad slová, motívy, tóny.

Zjavenia Starého a Nového zákona obsahujú výpovede o človeku podávané v kresťanskom poňatí s absolútnou záväznosťou, a nárokom, že výlučne len ony môžu človeka priviesť ku skúsenostnému poznaniu jeho vlastného (konkrétneho, historického) bytia. Človek je tu z antropológického pohľadu opísaný ako bytosť vo svojom svete neporovnateľná, ako subjekt, voči ktorému je Boh partnerom, pričom všetko ostatné, čo vzniklo z Božej stvoriteľskej vôle, tvorí človeku len prostredie.¹⁸ V Biblii by mal kresťan nájsť poučenia, ako sa má chovať a ako má konať v zmysle homo liturgicus a homo musicus.

Hľadanie poučení pre súčasnú liturgickú prax však vyžaduje určitú opatrnosť a vysokú mieru biblistickej kvalifikácie. Prvé, čo sa zreteľne prejaví, sú terminologické problémy.

Medzi biblickými výrazmi a dnešným chápaním hudby je veľký významový posun. Biblia vlastne ani neobsahuje slovo, ktoré by označovalo „hudbu“ v našom dnešnom význame. Hneď prvé podstatné meno podľa hebrejskej „abecedy“ חִגְיֹן [higgâyôn], ktoré by mohlo poukazovať na hudbu či meditáciu, má natoľko neurčitý význam, že sa do súčasných živých jazykov prekladá ako „spev“, „rozjímanie“, „plány“, prípadne zostáva nepreložené, teda významovo vyne-

¹⁷ Porov. napr. LÉVI-STRAUSS, C.: Strukturální antropológie. Praha : Argo, 2006.

¹⁸ RAHNER, K. – VORGRIMLER, H.: Kleines theologisches Wörterbuch. Breisgau : Herder, 1985, das Schlagwort „Anthropologie“.

chané. Naproti tomu Starý zákon obsahuje 309 prípadov použitia slov, ktoré v rozličných tvaroch, variantoch a synonymách vystihujú naše slovo „spievať“. Nový zákon 36 prípadov. Veľké bohatstvo biblických zmienok predstavujú rozličné hudobné nástroje. Z týchto kvantitatívnych vzťahov možno usúdiť, že „spievaniu“ a „muzicírovaniu“ prislúcha v biblickom náboženstve dôležitý význam. Súčasný pápež Benedikt XVI. o tom napísal:

„Keď sa človek stretáva s Bohom, slová mu nestačia. Prebudia sa tie oblasti jeho existencie, ktoré sú samy spevom; áno, to, čo je človeku vlastné, nestačí na to, aby vyjadril to, čo chce povedať. Preto pozýva celé stvorenie, aby sa stalo piesňou: »Prebuď sa, duša moja, prebuď sa, harfa a citara, chcem zobudiť zornicu. Budem ťa, Pane, velebiť medzi pohanmi a zaspievam ti žalmy medzi národmi. Lebo až po nebesia siaha tvoje milosrdenstvo a tvoja vernosť až po oblaky.« (Ž 57, 9-11)¹⁹

Medzi úlohy antropológie patrí vymedzenie pojmu „hudba“. Hneď na začiatku treba zdôrazniť, že v súvislosti s liturgiou treba z kategórie „hudby“ zreteľne vyčleniť spev. „Spev nemožno chápať ako pripojenie hudby k textu, ani ako hybrid medzi hudbou a rečou. Je to prastarý a ľudsky prirodzený prejav spájajúci slovo s hlasom. Vo svojej základnej podobe nevyžaduje špeciálne hudobné schopnosti.²⁰ Na slávnostný prednes kultových textov všetky náboženstvá tradične používajú spev.

Opatrnosť vyžaduje najmä významová interpretácia biblických výrokov. Aj keď sú spev a hudba vlastne človeku odkedy je človekom, ohraničenie pojmu „hudba“ a jej funkcie sa v priebehu vekov menili.

Vedecké metódy práce s biblickým textom sú stáročiami dôkladne prepracované a vyskúšané.

Povedľa textovej evidencie a textovej kritiky je pre výsledné vysvetlenia rozhodujúca hermeneutika, metóda vedeckej

interpretácie textov usilujúca sa priradiť jednotlivým lexikálnym jednotkám správne významy, vysvetliť zmysel biblického textu na základe jeho objektívnych predpokladov, najmä gramatického významu slov a jeho historicky podmienených variácií. V rámci hermeneutiky sa dnes uplatňuje štrukturálna analýza biblického textu a semiotická analýza. Napokon nastupuje exegéza, zhromažďovanie všetkých dostupných historických údajov s cieľom vysvetliť text z hľadiska vonkajších súvislostí; slovný, vecný a myšlienkový výklad biblického textu, jeho náboženský obsah a poslanstvo.

Pri práci s biblickými textami je treba si uvedomiť nesmiernu historickú a kultúrnu rozlohu biblických udalostí a ich písomného zachytenia. Súčasné jazyky sú síce dostatočne bohaté na vyjadrenie problematiky súčasnej hudobnej kultúry, nemajú však slová na terminologicky správne pomenovanie hudobných javov a faktov, ktoré podáva Biblia. Musíme teda počítať len s približným obsahom pomenovaných hudobných javov.

V priebehu toľkých čias sa bytostne zmenil ráz hudobných praktík a hudobného prejavu.

Spoločenské, náboženské a estetické funkcie spevu, hry na nástrojoch a tanca sa menili aj v priebehu toho úseku dejín, o ktorom informuje Biblia. Hudobné nástroje sa v priebehu biblických dejín rozvíjali a pod najrozličnejšími vplyvmi menili, vyzerali inak než dnešné, inak sa používali, pričom nedá sa jednoznačne tvrdiť, že by všetky nástroje a vo všetkých svojich parametroch boli primitívnejšie než súčasné. V priebehu tisícročí sa bytostne zmenila podstata základných hudobných pojmov. V zásade platí, že v biblických časoch sa oveľa viac a prirodzenejšie než dnes využívala spievaná forma prednesu textov. Neexistoval dnešný rozdiel medzi poéziou a spevom. Texty, ktorými človek verejne oslovoval svojho Boha sa prednášali spevom. Inštrumentálna hudba vyvolávala silnejšie emotívne a somatické účinky než dnes, častejšie viedla k extáze.

Aj keď majú spev a hudba v Biblii veľmi dôstojné miesto, neznamená to, že jednotlivé biblické citáty možno použiť na apologetiku hudby v súčasnej liturgii, a už vôbec nie na

¹⁹ RATZINGER, J.: Duch liturgie. Trnava : Dobrá kniha, 2005, s. 110.

²⁰ Universa laus dokument '80, čl. 5.5.

presadenie nejakej tendencie liturgickej hudby.

Uvedme príklad. Nieкто na Slovensku môže konať v presvedčení, že v omšovej liturgii je potrebné čo najviac a čo naj dôstojnejšie spievať piesne z Jednotného katolíckeho spevníka pochádzajúceho z roku 1937. Iný človek môže konať v presvedčení, že liturgia si dnes zaslúži skôr nové piesne, dnes najpopulárnejšie, že starý JKS už treba dať do múzea. Na obhájenie svojej „pravdy“ siahne pravdepodobne každý z nich po tom istom biblickom citáte (Kol 3,16) z listu sv. Pavla: »Vo všetkej múdrosti sa navzájom poučajte a napomínajte a pod vplyvom milosti spievajte Bohu vo svojich srdciach žalmy, hymny a duchovné piesne.« Alebo po žalme 98: »Spievajte Pánovi pieseň novú...« Možno je to absurdný príklad, avšak vo všeobecnosti sa v súvislosti s hudbou bohato plytvá citátmi z Písma bez ohľadu na to, aké je ich poslanstvo.

Špecificky ľudským fenoménom, teda antropologickou danosťou, je aj kultúrna tradícia.

Človek sa rodí ako „nehotový“, spočiatku nie je pripravený pre nijaký spôsob života v žiadnom prostredí. Na starostlivosť o bezmocné nemluvňa nadväzuje 15 až 20 rokov výchovy a vzdelávania, kedy sa má mladý človek naučiť všetko to, čo mu v kultúrnom vývine pripravili predchádzajúce generácie. Kultúrna tradícia má pre človeka taký význam, ako pre iné živočíchy vrodenný inštinkt. Potrebuje ju na svoje prežitie i ďalší kultúrny rozvoj. Hudba je bytostne založená na svojej vlastnej tradícii, zvuky, ktoré by esteticky nenadväzovali na nijakú predchádzajúcu hudbu, nemôžu byť pochopené ako hudba, bola by to akási „antihudba“.

Liturgická hudba je zviazaná so svojou

vlastnou tradíciou viac než iné hudobné žánre, hudba ako nástroj liturgického konania nikdy nebývala nejakou dráždivou avantgardou.

Cirkev má aj svoju tradíciu vysvetľovania biblického posolstva týkajúceho sa hudby. Ako príklad výkladu vysokého stupňa záväznosti možno uviesť úryvok encykliky pápeža Pia XII Musicae sacrae disciplina z roku 1955, čl. 3, o hudbe v Starom zákone a prvotnej Cirkvi: »Posvätný spev a hudobné umenie sa používalo vždy a všade, ako to dosvedčujú početné doklady starobylé a nové, k ozdoze a okrase náboženských obradov, ako aj medzi pohanskými národmi, a že obzvlášť úcta k pravému Bohu sprevádzala toto umenie od najstarších čias. Boží národ, keď vyviazol zdravý z Červeného mora zázrakom božskej Prozreteľnosti, zaspieval Bohu víťazný chválospev, a Mária, sestra Mojžiša, jeho vodcu, obdarená prorockým duchom, zaspievala pri zvuku bubienka s ľudom, ktorý ju sprevádzal svojím spevom (Ex 15, 1-20).

Neskôr, keď viezli Božiu archu z Abinadabovho domu do mesta Dávidovho, sám Kráľ a všetok Izrael poskakovali pred Pánom za zvuku všelijakých nástrojov z cyprusového dreva, lýr, hárf, bubienkov, chrastidiel a cymbalov (2 Sam 6,5). Sám Kráľ Dávid stanovil pravidlá spevu a užívania hudby v posvätnom kulte (1 Krn 23,5; 25, 2-31). Tieto pravidlá boli obnovené po návrate jeho ľudu z vyhnanstva a verne chránené až do príchodu Božského Spasiteľa.

Potom v Cirkvi, založenej Božským Spasiteľom, užívali a ctíli si spev, od prvých čias, ako to jasne oznamuje svätý Pavol, keď píše Efezanom: »Buďte naplnení Duchom a hovorte spoločne žalmy, hymny a duchovné piesne« (Ef 5,18; Kol 3,16).

LITURGICKÉ SPEVY

POČAS ADVENTNÉHO A VIANOČNÉHO OBDOBIA

AMANTIUS AKIMJAK

Advent je čas prípravy na slávnosť Božieho Narodenia a Zjavenia sa Pána a zároveň očakávanie príchodu Krista na konci vekov. Nenaznačuje teda iba kajúcnosť, ale ešte viac radostné a nádejné očakávanie príchodu Krista (prvého i druhého).

Začína sa v nedeľu pripadajúcu na deň medzi 27. novembrom a 3. decembrom, trvá 3 týždne a prirátavajú sa dni medzi štvrtou adventnou nedeľou a Slávnosťou Božieho narodenia. Od Prvej adventnej nedele do 16. decembra nám liturgia pripomína, že Ježiš Kristus, ktorý prišiel na svet v najhlbšej pokore ako betlehemske Dieťa, príde v sláve na konci vekov ako Sudca živých i mŕtvych. Túto duchovnú stránku Adventu vyjadruje prvá pieseň vďaka čiže prvá prefácia adventného obdobia. Ďakujeme v nej Pánu Ježišovi, že pri svojom prvom príchode sa uponížil, vzal na seba telo, ako máme my, a otvoril nám cestu do večnej spásy. S vedomím, že roky našej existencie na zemi sú veľmi dôležité pre našu večnú spásu, chceme bedliť, modliť sa, žiť v poslušnosti viere, v nádeji, že pri druhom slávnom Ježišovom príchode dostaneme prisľúbený dar spásy, ktorý teraz tak bedlivo a túžobne očakávame.

Prvá adventná nedeľa sa nesie v znamení očakávania druhého príchodu Krista.

Druhá a Tretia adventná nedeľa vysvetľuje úlohu sv. Jána Krstiteľa, ako predchodcu Pána Ježiša a pripravovateľa jeho cesty k nám.

Štvrtá adventná nedeľa nám pripomína, že Mária, Panna a Matka, nám nosí pod srdcom Ježiša a ide ho darovať svetu, celému ľudstvu.

Liturgickou farbou tohto obdobia je podobne ako vo Veľkom Pôste farba fialová, ale oproti pôste sa nevynecháva ani „Te Deum“ v liturgii hodín, ani „Aleluja“ pred evanjeliom. Vynecháva sa iba „Glória“, aj to nie ako znak kajúcnosti, ale len preto, aby slávnostnejšie zaznela na slávnosť Božieho Narodenia. V liturgických textoch sa teda spočiatku adventu spomína druhý príchod Kristov.

Od 17. decembra do vianočnej vigílie

sa koná deväťdňová príprava na sviatok Narodenia Pána. Liturgia nám kladie pred oči príklad svätého Jána Krstiteľa a Panny Márie, ktorí s vrúcnou túžbou očakávali Spasiteľa.

Veľmi dobre to vystihuje druhá adventná prefácia, ktorá sa používa v dňoch od 17. decembra. Môcť sláviť Advent, to je milosť, ktorú dáva Pán Ježiš, aby sme sa s radostou pripravovali na slávnosť jeho narodenia, aby nás našiel i bedliť v modlitbách i jasať na jeho slávu. Liturgický Advent trvá približne štyri týždne. No ak veríme, že jedine Kristus nám môže dať večný život, všetky roky, všetky dni nášho života by mali byť adventným bedlením. Aj pre nás platí Kristova výstraha: Neviete, v ktorý deň príde váš Pán!, Buďte pripravení, lebo Syn človeka príde v hodinu, o ktorej nebudete mať potuchy! (porov. Mt 24, 42 a 44).

Od 17. do 24. XII. je teda advent zasvätený príprave slávnosti Božieho Narodenia a opisuje udalosti, ktoré sa odohrali v Nazarete a v Betleheme tesne pred narodením Ježiša Krista.

V týchto dňoch spievajú tzv. Veľké „Ó, antifóny“.

17. decembra: O Sapientia.

Ó, Múdrost', vyšla si z úst najvyššieho
siaháš od konca ku koncu,
riadiš všetko mocné a milo:
Príď, veď nás cestou múdrosti!

V starom zákone sa naznačuje druhá Božská osoba slovom „Múdrost'“, sv. Ján na začiatku svojho evanjelia buduje na tejto tradícii, keď vteleného Syna Božieho menuje Slovom. Slovo t. j. Syn Boží, vyšlo z úst t. j. z podstaty Otcovej.

Večné „Slovo“ Otcovo pôsobilo pri stvorení, „všetko bolo stvorené skrze Neho a bez Neho nič nebolo stvorené (Ján 1, 3). Riadi i

teraz svojou múdrosťou celý svet. V tomto riadení sa prejavujú dve vlastnosti múdreho panovania: sila a láska.

Pri znovutvorení (vykúpení) človeka potrebujeme tiež Jeho silné a láskavé vedenie. Jeho cesta, cesta múdrosti vedie človeka k večnému cieľu.

18. decembra: O Adonai.

Ó, Adonai, vodca domu Izraelovho,
Zjavil si sa Mojžišovi v ohni horiaceho kra,
Dal si mu na Sinai zákon:
Príď, vystri pravicu a vykúp nás!

Účasť druhej Božskej osoby pri vedení vyvoleného národa. On uzavrel zmluvu s Noemom, Abrahámom, Izákom, Jakubom a Mojžišom. (Slovo Adonai označuje Boha zmluvy Starého zákona). On viedol ľud z Egypta v oblaku a ohnivom stĺpe do zaslúbenej vlasti. Medzi zjaveniami Boha zmluvy sú najvýznamnejšie v horiacom kry a na vrchu Sinai, bleskom a hromom sprevádzané. Tieto zjavenia sprevádzané svetlom sú predobrazmi Jeho zjavenia tiež sprevádzané svetlom v betlehemskej noci.

Ako vyslobodil Židov z jarma egyptského, tak prichádza vykúpiť nás z jarma diabolského.

19. decembra: O radix Jesse.

Ó, koreň Jesseho, stojíš ako znak pohanov,
pred tebou umlknú ústa kráľov,
pohania zohýňajú kolená:
príď, oslobod' nás, už ďalej nemeškaj!

Jesse je otec Dávida kráľa. Dom Dávidov zanikol, je ako vyrúbaný strom. Z koreňa tohto vyťatého stromu vyrástol výhonok, ktorý prinesie zasa slávu na kráľovský rod Dávidov; je to Kristus Kráľ. „Pán Boh dá mu trón Dávidov a bude kralovať v dome Jakubovom na veky“ – hovorí anjel Gabriel, zvestujúci narodenie Kristovo (Lk 1,32). Bude znakom vykúpenia pre pohanov. Okolo neho sa zhromaždia národy ako okolo vojnovnej zástavy, a budú sa koríť pred Ním. Na tohto Kráľa s najhlbšou pokorou budú mlčky hľadieť králi zeme a neopovážia sa mu protirečiť.

Ajhľa, prichádza tvoj Kráľ!

20. decembra: O Clavis David.

Ó, kľúč Dávidov, žezlo domu Izraelovho,
čo otvoríš, nik nezavrie a čo zavrieš, nik
neotvorí.
Príď, vyveď zo žalára väzňa,
ktorý sedí vo tme a v tieni smrti.

Kľúč Dávidov je židovský šesthran. Bol symbolom Boha a jeho mena. Odznak Mesiášov. Kristus je rozuzlenie všetkých predobrazov a prorocietv Starého zákona. Je i znakom najvyššej moci, ktorú Kristus obsiahol. Kristus má moc nad diablom a môže oslobodiť človeka z otroctva diablovho.

21. decembra: O Oriens.

Ó, východ, žiara večného Svetla,
Slnko spravodlivosti:
príď, osviet nás, ktorí sedíme vo tme
a v tieni smrti.

Po predobrazoch, vzatých zo starého zákona, nasleduje symbol prírodný: Slnko. Východ slnka je najkrajším obrazom mystéria jeho Vianoc. I Zachariáš pri narodení sv. Jána Krstiteľa Ho nazýva východom „Východom z (mora) večnosti“. Kristus ako svetlo prišiel bojovať proti tme. Vykúpenie je osvietenie tých, ktorí sedia v tme pohanstva a hriechu.

22. decembra: O Rex.

Ó, Kráľ národov, ich túžby,
uholný kameň, ktorý zjednotí oboje (židov
i pohanov):
príď, prines spásu človekovi, ktorého si
stvoril z prachu.

Zmysel Nového zákona: Kristus je uholným kameňom budovy Cirkvi, v ktorej sa stretnú všetky národy sveta.

23. decembra: O Emanuel.

Ó, Emanuel, náš kráľ a zákonodarca,

očakávanie národov, ich Spasiteľ:
príď, prines nám spásu, Pane, náš Boh.

Táto posledná antifóna tvorí vrcholný bod celej sedemdennej prípravy. Slovo „Emanuel“ znamená „Boh s nami“. Týmto menom nazýva Spasiteľa sveta prorok Izaiáš. „Hľa, panna počne a porodí syna a bude sa volať Emanuel“. Týmto slovom je vyjadrené i tajomstvo vtelenia Syna Božieho sa stalo a prebývalo medzi nami“ – zvestuje sv. Ján na začiatku svojho evanjelia.

Po tejto príprave nasleduje deň vianočnej vigílie. Sv. mesto Jeruzalem, t. j. Cirkev, je hotové uvítať svojho Kráľa. „Zdvihnite, kniežatá svoje brány, pozdvihnite sa, večné vráta, lebo vojde Kráľ slávy“ (žalm 23). Rozšírme si i my srdce, aby Kráľ Slávy i doňho postavil svoje vianočné jasličky.

Piesne z Jednotného katolíckeho spevníka možno podľa vyššie uvedených slov použiť aj podľa tohto rozdelenia:

tzv. omšové do 16. decembra:

4, 14, 16, 17, 20, 21, 28.

tzv. omšové od 17. decembra:

1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 18, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33.

na sv. prijímanie:

4 (10. verš a n.), 16 (6 verš a n.), 20, 21 (3 a 4 verš), 25, 26, 28.

gratiarum (poďakovanie po sv. prijímaní):

4 (3. a 13. verš), 8, 16 (3. a 7. verš), 20, 21 (3 a 7 verš), 24.

po sv. omši:

Anjel Pána (JKS 2), alebo adventné s Mariánskym obsahom.

(Podčiarknuté čísla piesní sa viac hodia v nedele, ostatné v týždni. Keďže od začiatku adventu sú mariánske rorátne sv. omše, tak počas nich, sa môžu aj v prvej časti adventu spievať mariánske adventné piesne ako tzv. omšové, ale v ďalšej časti omše by sme mohli zaradiť aj tému prvého hriechu, alebo druhého

príchodu Pána.)

Oblúbené sú tiež „Roráty“, t. j. sv. omše nazvané podľa úvodných slov introitu zo IV. Adventnej nedele. Rorate coeli de super (Roste nebesá) slúžené v advente zavčasu ráno, pri ktorých zapalovali sviece na sedemramennom svietniku alebo sviecu vyzdobenú myrtou symbolizujúcu Pannu Máriu. Tieto sv. omše dnes môžu byť aj vo večerných hodinách.

Medzi ďalšie adventné zvyky patrí: Pobožnosť s adventným vencom, s kalendárovou sviecou, Sv. Rodina hľadá prýbytok a pod.

SPEVY POČAS VIANOČNÉHO OBDOBIA

Vianočné obdobie sa začína popoludňajšou sv. omšou na vigíliu Narodenia Pána a končí sa sviatkom Krstu Krista Pána, ktorý sa slávi v nedeľu po Zjavení Pána (Troch kráľov). Vo vianočnom období slávime tajomstvo vtelenia Božieho Syna. Boh býva s nami a medzi nami v osobe Ježiša Krista.

V prvom rade si pripomíname historickú udalosť – narodenie Ježiša Krista v Betleheme: Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. Okrem toho vianočné obdobie nám chce hlboko vpísať do duše pravdu, že Boh miluje človeka: Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nezahynul nik, čo v neho uverí. (porov. Jn 3, 16-17). Z jeho plnosti sme prijali všetci milosť za milosťou. (porov. Jn 1, 16). Hmotným vyjadrením tejto Božej lásky je zvyk dávať na Vianoce darčeky i bohato vyzdobený vianočný stromček. (Škoda, že v Bruseli, v centre Európskej únie sa rozhodli, že vianočný stromček tohto roku stavať nebudú, lebo údajne v EU už nie sú kresťania v prevahe a nebudú „urážať“ iných! Koho?).

Ako tretiu „veľkosť“ vianočného obdobia treba spomenúť šťastnú výmenu, ktorá sa odohrala na Vianoce. Boh sa stal človekom, aby sa človek mohol stať Božím dieťaťom. Boh sa ponížil do veľkej chudoby, aby obohatil človeka svojim bohatstvom a povzniesol ho do nepredstaviteľnej výšky dôstojnosti Božieho synovstva. Tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi! (porov. Jn 1, 12). Svojím vtelením sa Boží Syn určitým spôsobom spojil s každým človekom – pripomína nám to Bl.

Ján Pavol II. v encyklike Vykupiteľ človeka (porov. č. 8). a Druhý vatikánsky koncil. Boží Syn sa stal človekom, lebo chce bývať s nami, chce nás priviesť naspäť do otcovského domu, z ktorého sme sa vzdialili hriechom. Ako odpoveď aj my sa máme usilovať bývať s ním. Slávnosť Zjavenia Pána nám zase hovorí, že Kristus je našim svetlom. Kráčajme teda v jeho svetle ako synovia svetla. Celé ľudstvo by malo vytvoriť dlhý sprievod, čo sleduje betlehenskú hviezdu, Krista.

Historicky Slávnosť Božieho narodenia slávi Cirkev 25. XII. od počiatku IV. storočia. Kresťania v Ríme takto nahradili pohanský zvyk slávenia sviatku boha slnka, a Krista si ctia ako opravdivého víťaza, ktorý spojil zem s Bohom. On je tým opravdivým Slnkom, ktoré nezachádza v smrti, ale ktoré neustále vychádza v sláve. V 4. st. bolo totiž potrebné zdôrazniť Božstvo Pána Ježiša Krista oproti bludárskej náuke Ária. Tento sviatok prešiel čoskoro do celej Cirkvi. Kým zvyk, 3x sláviť v ten deň sv. omšu bolo rímskou špecialitou. Vlastnou slávnostnou liturgiou bola „sv. omša v deň slávnosti“, ktorú pápež slávil v bazilike sv. Petra. Po Efezskom sneme (431), keď obnovili mariánsku baziliku Sancta Maria Maggiore (Svätej Márie Väčšej), pápež tam šiel v noci sláviť matutínium (terajšie posvätné čítanie) a hneď po ňom nasledovala pri relikviách betlehenských jasiel „sv. omša v noci“.

Preto sa aj dnes odporúča pred polnočnou sv. omšou sláviť Liturgiu posvätného čítania (najmä v kláštorňoch komunitách, alebo aj v komunitách, kde na slávnosti a sviatky slávia liturgiu hodín veriaci s kňazmi spoločne a končiť ju namiesto „Te Deum“ „Gloriou“ po ktorej nasleduje hneď „Modlitba dňa“ a ďalej polnočná sv. omša. Pripravené „introit“ v omši môže nahradiť hymnus na začiatku posvätného čítania, alebo aj opačne, hymnus posvätného čítania môže byť vhodným „introitom“ k celej liturgickej slávnosti – k Posvätnému čítaniu a k Polnočnej sv. omši.

Po ceste, z tejto nočnej omše, k bazilike sv. Petra, pápež prechádzal okolo kostola sv. Anastázie. Zastavil sa teda vo svätyni, kde v Ríme rezidoval námestník byzantského obradu. V tomto kostole v tento deň počiatku

slávil sviatok svojej patrónky. V 6. storočí tu však začali sláviť sv. omšu spoločne klérus a veriaci východného i západného obradu, z ktorej sa neskôr vykryštalizovala „sv. omša na úsvite“ – pastierska.

Medzi ľudom pred Slávnosťou Božieho Narodenia sa s úctou slávi tzv. Príprava jasličiek a niekde aj Prípravou ozdobenej vetvičky so sviecou, ktorá symbolizuje strom života uprostred raja, do ktorého nám Kristus ako svetlo sveta otvoril znova cestu. Na Štedrý deň deti a mládež chodia po farnosti s Betlehenskou hrou, niekde aj s Hadom, ktorý symbolizuje prvý hriech Adama a Evy a po Božom narodení slávia Jasličkovú pobožnosť, alebo chodia Traja Králi s Hviezdou a niekde aj mládež s Turoňom, ako ľudová veselica na počesť vianočných sviatkov. Treba však rozlišovať medzi liturgickým slávením Vianoc v kostole počas sv. omše a medzi ľudovými pobožnosťami, zvyklosťami, ktoré sú tiež osožné, môžu mať aj evanjelizačný charakter, ale netreba ich miešať s liturgiou. Majú zostať v podobe ľudových pobožností.

Piesne vo vianočnom období počas liturgie by totiž nemali byť iba idylické (o vetvičke, o slame, o jasliach, o volovi a oslovi), ale predovšetkým o Spasiteľovi, o Kristovi, ktorý je Svetlom sveta, Slnkom, ktoré osvecuje túto zem, o Vtelenom Božom Slove.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že piesne z Jednotného katolíckeho spevníka počas vianočného obdobia by sme mohli rozdeliť aj takto:

tzv. omšové:

35, 36, 40, 43, 48, 49, 53, 54, 56, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 86, 89, 90, 91, 94, 95, 98, 101.

na sv. prijímanie:

34, 37, 38, 41 (4. a 5. v.), 44, 46, 50, 52, 55, 64 (8. v.), 66, 71, 79, 83, 88, 90 (1., 2. a 9. v.), 92, 93, 96, 97, 99.

gratiarum (podakovanie po sv. prijímaní):

41, 64 (2. a 4. verš), 59 (2. a 5. v.), 64, 68, 84, 85, 90 (3., 4. a 10. verš).

po sv. omši:

36, 39, 47, 56, 57, 60, 61, 63, 69, 81, 82, 87, 88, alebo hociktorú vianočnú, ktorá nebola.

Pri „pastierskej“ omši uprednostniť:

45, 51, 65, 68, 75, 76, 81, 94, 95.

Na sv. Rodinu uprednostniť:

48, 62, 97 (aj na Bohorodičku).

Na Troch kráľov:

111, 112, 113, 42, 84.

Pri vyložení Sviatosti Oltárnej na Vianoce:

52 a 79.

Okrem piesni z JKS máme pre adventné a vianočné obdobie aj mnoho ďalších piesni v nových Liturgických spevníkoch a ďalších príručkách pre organistov o ktorých podrobne hovorí Direktórium pre organistov, ktoré bolo uverejnené v našom časopise, a je aj na internetovej stránke organisti.

ÚROVEŇ VZDELANIA CIRKEVNÝCH HUDOBNÍKOV V ŽILINSKEJ DIECÉZE.

JÁN GABČO

Žilinská diecéza patrí medzi najmladšie diecézy na Slovensku. Zriadil ju pápež Benedikt XVI. v roku 2008. Vznikla preskupením už existujúcich dekanátov Nitrianskej a Banskobystrickej diecézy. V súčasnosti zahŕňa desať dekanátov: Čadca, Kysucké Nové Mesto, Žilina, Varín, Martin, Bytča, Rajec, Považská Bystrica, Púchov a Ilava. Z celkového počtu 99 farností sa mi podarilo získať informácie z 89 farností, čo predstavuje 89,8%. V prieskume bolo zistené, aký je v súčasnosti počet cirkevných hudobníkov aj vrátane filiálok. Teda, koľko pôsobí vo farnostiach organistov, aké je ich hudobné vzdelanie; či je obsadený post žalmistu alebo kantora; a tiež, či vo farnostiach účinkuje pri liturgii aj spevácky zbor, a to detský, mládežnícky alebo zbor dospelých.

Organisti

Celkové zhodnotenie prieskumu cirkevných hudobníkov v Žilinskej diecéze predstavuje: 10 dekanátov, 99 farností, v ktorých pôsobí vcelku 262 organistov. Z nich je bez základného hudobného vzdelania až 144 organistov, teda viac ako polovica (54,9%). Za nimi nasledujú organisti so základným hudobným vzdelaním, ktorých je spolu 73 (27,8%). Organisti vzdelaní na konzervatóriu predstavujú počet 30 (11,4%). Počet organistov, ktorí dosiahli vysokoškolské hudobné vzdelanie je iba 15 v celej Žilinskej diecéze, čo percentuálne predstavuje iba 5,7%. Nepekným konštatovaním je aj fakt, že v diecéze nájdeme spolu 5 farností, kde post organistu nezastáva nikto.

Percentuálne zhodnotenie jednotlivých dekanátov je nasledovné:

Organistov bez hudobného vzdelania pôsobí v diecéze teda už spomínaných 144, z toho ich najväčší počet je v Považskobystrickom dekanáte a to rovných 70%.

Nasledujú dekanáty Kysucké Nové Mesto (69,2%), Ilava (60%) a Bytča (62,5%). Naopak najmenej ich pôsobí v dekanátoch Púchov (33,3%) a Žilina (42%).

Organistov, ktorí dosiahli aspoň základné hudobné vzdelanie predstavuje počet 73, čo predstavuje 27,8%.

Dekanáty, v ktorých ich pôsobí najviac sú: Púchov (41,6%), Martin (37,5%) a Čadca (31,2%). Dekanáty s najnižším počtom organistov so vzdelaním ZUŠ sú: Ilava (25%), čo je hlboký podpriemer, Považská Bystrica (22,5%) a Bytča (25%). Stredoškolsky vzdelaní organisti predstavujú v diecéze počet 30 interpretov, teda 11,4%. Opäť, s najväčším počtom dekanátoch: Ilava (15%), Čadca (18,7%) a Žilina (17%). Najmenší počet ich pôsobí v dekanátoch Kysucké Nové Mesto, a to iba 3,8%, ďalej Bytča (4,1%) a Považská Bystrica (7,5%).

Organistov s dosiahnutým vysokoškolským vzdelaním je v celej diecéze iba 15 z celkového počtu 262, čo predstavuje iba malý zlomok, teda 5,7%. Dekanáty Kysucké Nové Mesto, Čadca a Ilava nemajú žiadneho vysokoškolsky hudobne vzdelaného organistu.

Dekanáty Považská Bystrica, Bytča, Rajec, Martin a Varín majú s takýmto vzdelaním iba jedného organistu. Vysokým nadpriemerom sú dekanáty Žilina a Púchov, kde v každom

Tabuľka č. 1 – komplexné zhodnotenie údajov aktuálneho prieskumu

dekanát	počet farností v dekanáte	počet organistov	vzdelanie organistu							počet farností bez organistu	
			samouk		ZUŠ		konzervatórium		VŠ		
celkovo ZA diecéza		263	144	54,8%	78	29,7%	27	10,3%	14	5,3%	5
Ilava	8	20	12	60,0%	5	25,0%	3	15,0%	0	0,0%	0
Púchov	12	24	8	33,3%	10	41,7%	2	8,3%	4	16,7%	2
Považská Bystrica	14	40	28	70,0%	9	22,5%	3	7,5%	2	5,0%	1
Bytča	10	24	15	62,5%	6	25,0%	1	4,2%	1	4,2%	0
Rajec	8	17	9	52,9%	5	29,4%	2	11,8%	1	5,9%	1
Martin	5	24	10	41,7%	9	37,5%	3	12,5%	1	4,2%	0
Varín	9	30	17	56,7%	8	26,7%	4	13,3%	1	3,3%	0
Žilina	8	26	11	42,3%	9	34,6%	2	7,8%	4	15,4%	1
Kysucké Nové Mesto	12	26	18	69,2%	7	26,9%	1	3,8%	0	0,0%	0
Čadca	13	32	16	50,0%	10	31,3%	6	18,8%	0	0,0%	0

pôsobia až štyria. Celkové zhodnotenie je uvedené v tabuľke č. 1.

Žalmisti

Pri ďalšej analýze štatistík môžeme farnosti Žilinskej diecézy rozdeliť na dve skupiny: tie, ktoré majú a tie, ktoré nemajú obsadený post žalmistu. Číselne je to teda 99 farností, z čoho 75 (75,7%) z nich nemá obsadený tento post. Zvyšných 24 farností (24,2%) je miesto žalmistu zaužívané a v nich pôsobí spolu 77 žalmistov. Najviac je to 11 žalmistov v dekanáte Rajec, po ňom nasledujú dekanáty Púchov, Žilina, Kysucké Nové Mesto a Čadca v každom s počtom 10 žalmistov. Najmenšie čísla nájdeme v dekanáte Ilava, tam ich je dovedna 4, ba dokonca v celom dekanáte Bytča nezastáva miesto žalmistu nikto.

Spevácke zbory

Tak, ako pri žalmistoch, tak aj pri hodnotení štatistík speváckych telies, môžeme rozdeliť farnosti na tie, ktoré majú jeden a viac, lebo nemajú žiaden spevácky zbor. Toto štatistické číslo je oveľa optimistické ako pri hodnotení žalmistov. Z celkového počtu 99 farností má až 78 jeden alebo viac speváckych zborov, čo predstavuje podiel 78,7%. Len 21 farností nemá žiaden spevácky zbor. Celkový počet speváckych zborov v diecéze je 167. Najčastejšie sa stretávame so speváckym zborom zloženým z dospelých ľudí, ich počet je 62, to predstavuje podiel 37,1%. Po nich nasledujú mládežnícke spevácke zbory v počte

47 (28,1%). Najmenej je detských speváckych zborov, tie sú v počte 47, teda zahŕňajú zlomok 28,1%. Najviac speváckych zborov pôsobí v dekanátoch Čadca (27) a Kysucké Nové Mesto (20). Naopak, najmenej ich nájdeme v dekanátoch Bytča (10) a Púchov (11). Ich počet závisí prirodzene od veľkosti dekanátu.

Porovnanie s prieskumami uskutočnenými v minulosti

K porovnaniu aktuálneho prieskumu úrovne vzdelania cirkevných hudobníkov v Žilinskej diecéze máme k dispozícii dva staršie prieskumy. Prvý z nich bol uskutočnený v roku 1992 a bol uverejnený v publikácii R. Podperu: Liturgická hudba v sociálnom prostredí katolíckej omše. Ďalší prieskum je z roku 2000, uskutočnený v rámci lokality stredného Slovenska a bol uverejnený v časopise Adoramus Te (3/2001). Aj keď tento prieskum zachytáva iba čiastočné zistenia, nakoľko nebol urobený celoplošne, treba ho každopádne brať do úvahy. Z tabuľky č. 2 môžeme zistiť vzdelanie cirkevných hudobníkov – organistov. Neoptimálne je, že štatistika nie je urobená v rovnakých lokalitách. Prieskum z roku 1992 charakterizuje zistenia v celoslovenskom meradle. Druhý prieskum z roku 2000 zachytáva údaje z vybraných dekanátov stredného Slovenska. Nie je však bližšie charakterizované, o aké dekanáty sa jedná.

Počet organistov bez hudobného vzdelania pôsobiacich v našich chrámoch predstavoval a stále predstavuje drvivú väčšinu interpretov. Z prieskumov musíme konštatovať tieto zistenia; teda v roku 1992 to bolo 52% a v roku 2000 až 61%. Aktuálne zistenie hovorí

Tabuľka č. 2 – porovnanie prieskumov

	vzdelanie organistov				
	bez základného hudobného vzdelania	ZUŠ	konzervatórium	VŠ	
1992	52%	35%	8%	2%	na Slovensku
2000	61%	28%	8%	3%	vybrané dekanáty stredného Slovenska
2012	54%	28%	11%	6%	Žilinská diecéza

o počte na úrovni 54%.

Toto je každopádne najzávažnejšie konštatovanie, nakoľko až polovica organistov nemá ani základné hudobné vzdelanie. Je to alarmujúce a osobne to považujem za vážne zistenie v prieskume, nakoľko sa toto číslo za obdobie dvadsiatich rokov vôbec neznížilo.

Organisti so základným hudobným vzdelaním predstavujú druhú najväčšiu skupinu interpretov v našich chrámoch. Štatistické čísla z roku 1992 hovoria o podiele 35%, teda viac ako tretina.

To sa v deväťdesiatych rokoch mierne zvýšilo a prieskum z roku 2000 udáva číslo 28%. Takúto istú participáciu majú organisti v Žilinskej diecéze aj v súčasnosti (28%). Súčasné zistenia hovoria o miernom zvýšení počtu interpretov, ktorých hudobné

vzdelanie je na úrovni konzervatória alebo vysokej školy. Počet organistov vzdelaných na úrovni konzervatória tvoril v roku 1992 a aj v roku 2000 iba 8%. Ku dnešnému dňu v Žilinskej diecéze participuje 11% organistov so stredoškolským hudobným vzdelaním, čo predstavuje celkový nárast o 3%. Naopak, optimistickým zistením je, že vysokoškolsky vzdelaných organistov vcelku pribudlo. V roku 1992 mali zastúpenie iba v 2% a v roku 2000 v 3%, aktuálny prieskum hovorí až 6%, čo je chvályhodné konštatovanie.

Treba mať na zreteli, že organisti s vysokoškolským vzdelaním tvoria tú najmenšiu časť interpretov liturgickej hudby a pre zvýšenie úrovne liturgickej hudby, by sa ich zastúpenie malo zväčšiť.

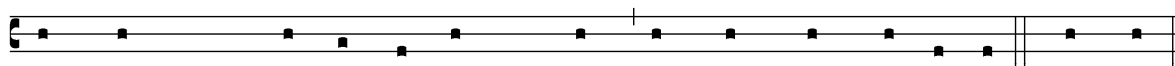

SPEVY CELEBRANTA podľa LS I 1990 a RM 2001

ÚVODNÉ OBRADY

Melódie módu DO

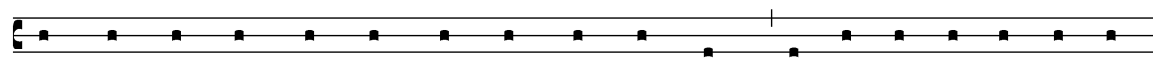
RM 1980
LS I 1990

V. V me - ne Ot - ca i Sy - na i Du - cha Svä - té - ho. *R.* A - men.

Pozdrav 1. formula

RM 1980
LS I 1990

V. Mi - lost' náš - ho Pá - na Je - ži - ša Kri - sta a lá - ska Bo - ha Ot - ca,

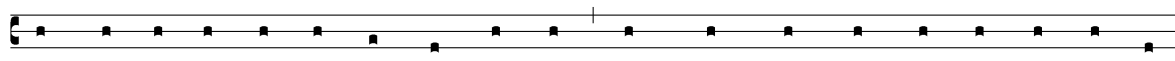
i spo - lo - čen - stvo Du - cha Svä - té - ho nech je s va - mi všet - ký - mi. *R.* I s du - chom tvo - jím.

Pozdrav 2. formula

LS I 1990

V. Mi - lost' vám a po - koj od Bo - ha, náš - ho Ot - ca, i od Pá - na Je - ži - ša Kri - sta.

R. Nech je zve - le - be - ný Boh a O - tec náš - ho Pá - na Je - ži - ša Kri - sta.

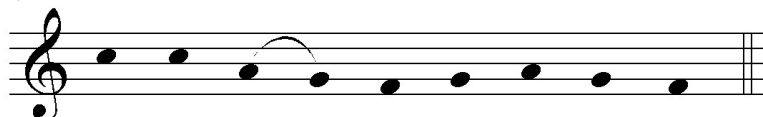
Pozdrav 3. formula

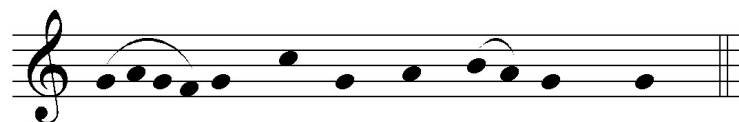
V. Pán s va - mi. *R.* I s du - chom tvo - jím.
V. Po - koj s va - mi.

Intonácie k spevu GLÓRIA

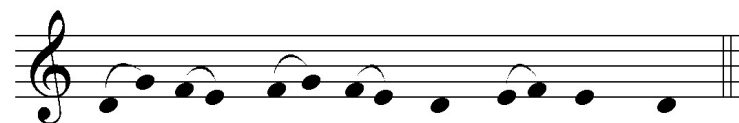
Gregoriánske nápevy:

Slá - va Bo - hu na vý - so - stiach

Slá - va Bo - hu na vý - so - stiach

Slá - va Bo - hu na vý - so - stiach

LS I 648

Slá - va Bo - hu na vý - so - stiach

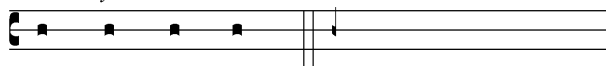
LS I 712

Slá - va Bo - hu na vý - so - stiach

MODLITBA DŇA

Úvodna výzva:

Mod - li - me sa.

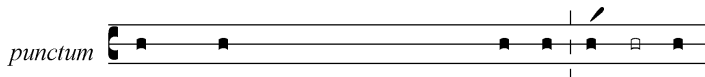
Orácia:

Vše - mo - hú - ci Ot - če, [...] si ho | vy - kú - pil;

pro - sí - me ťa, [...] ži - vo - te svoj - ho | Sy - na,

pri - jal [...] pri - ro - dze - nosť.

* metrum	Pane a <i>Bože náš</i> , *
— flexa	posilni nás svojou <i>mi/ost'</i> ou, —
. punctum	aby sme ťa uctievali celou dušou a všetkých ľudí milovali opravdivou láskou.

Konklúzia:

flexa

Skrze [...] tvoj - ho Sy - na,

metrum

ktorý je [...] s Du - chom Svä - tým

punctum

po všet - ky ve - ky ve - kov.

Aklamácia ľudu:

A - men.

— flexa	Skrze nášho Pána Ježiša Krista, tvojho <i>Syna</i> , —
* metrum	ktorý je Boh a s tebou žije a kraľuje v jednote <i>s Duchom Svätým</i> *
. punctum	po všetky veky vekov.

Melódie módu RE

LS I 1990

V. V me - ne Ot - ca i Sy - na i Du - cha Svä - té - ho. **R.** A - men.

Pozdrav 1. formula

RM 2001

V. Mí - losť náš - ho Pá - na Je - ži - ša Kris - ta a lás - ka Bo - ha Ot - ca,

RM 2001

i spo - lo - čen - stvo Du - cha Svä - té - ho nech je s va - mi všet - ký - mi.

RM 1980
LS I 1990

R. I s du - chom tvo - jím.

Pozdrav 2. formula

LS I 1990

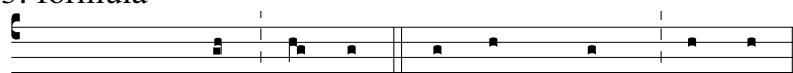
V. Mí - losť vám a pokoj od Bo - ha, náš - ho Ot - ca, i od Pá - na Je - ži - ša Kris - ta.

LS I 1990

R. Nech je zve - le - be - ný Boh a O - tec náš - ho Pá - na Je - ži - ša Kris - ta.

Pozdrav 3. formula

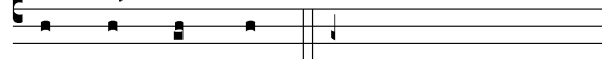
LSI 1990

V. Pán s va-mi. R. I s du - chom tvo-jím.

MODLITBA DŇA

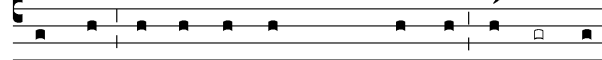
Úvodna výzva:

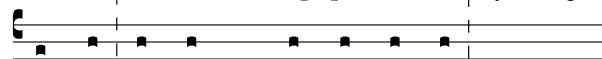
Mod - li - me sa.

Orácia:

— flexa

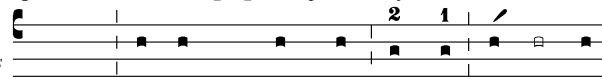

Vše-mo-hú-ci Ot-če, [...] si ho vy-kú-pil;

pro - sí - me ťa, [...] svoj-ho Sy-na,

punctum orationis

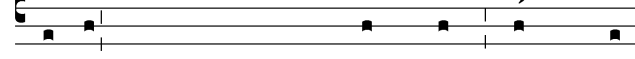

pri-jal [...] ľud - skú pri - ro-dze - nosť.

— flexa	Všemohúci Otče, ty si podivuhodne stvoril človeka a ešte podivuhodnejšie si ho <u>vykúpil</u> ; *
reintonácia	<u>pro</u> síme ťa, daj nám účasť na božskom živote svojho Syna, —
. punctum	ktorý prijal našu ľudskú <u>prirodzenosť</u> .

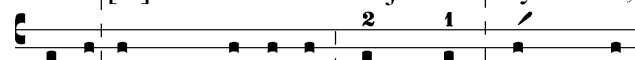
Konklúzia:

flexa

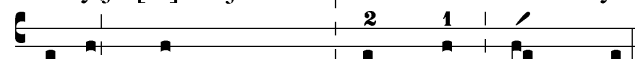
Skrze [...] tvoj - ho Sy - na,

metrum

ktorý je [...] v jednote s Du - chom Svä - tým

punctum conclus.

po všet - ky ve - ky ve - kov.

— flexa	Skrze nášho Pána Ježiša Krista, tvojho <u>Syna</u> , —
reintonácia * metrum	<u>ktorý</u> je Boh a s tebou žije a kraluje v jednote s <u>Duchom Svätým</u> *
. punctum	<u>po</u> všetky <u>veky vekov</u> .

Dialógy pred a po evanjeliu

Lud: I s du - chom tvo - jím.

Diakon/Kňaz: Pán s va - mi.

L: Slá - va te - be, Pa - ne.

D/K: Čítanie zo svätého evanjelia pod - ľa Ma - tú - ša.
(Lu - ká - ša)

Čítanie zo svätého evanjelia pod - ľa Já - na.
(Mar-ka)

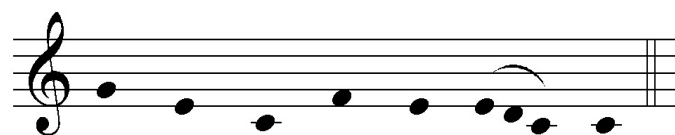
L: Chvá - la te - be, Kris - te.

D/K: Počuli sme slo - vo Pá - no - vo.

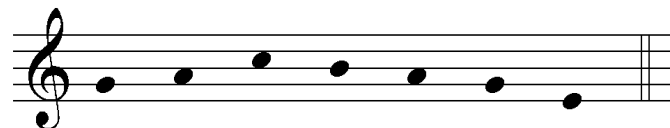
Intonácia k spevu CREDO

Gregoriánsky nápev:

Ve - rím v jed - né - ho Bo - ha,

LS I 611

Ve - rím v jed - né - ho Bo - ha,

LS I 613

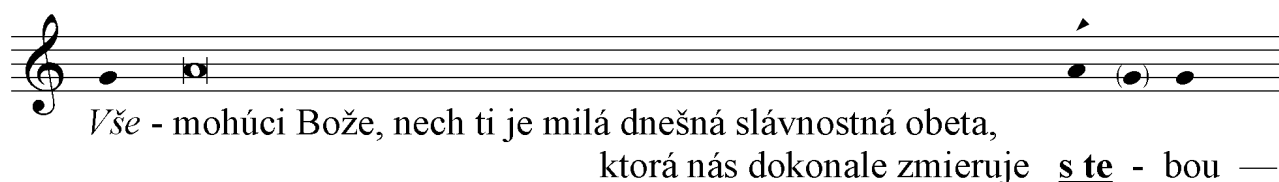

Ve - rím v Bo - ha,

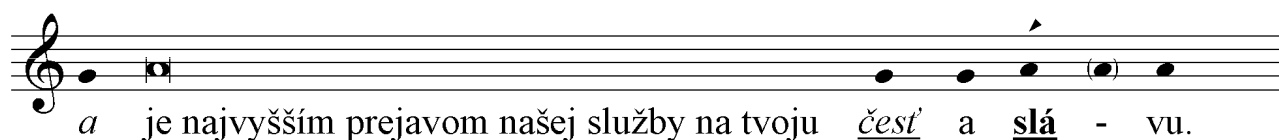
MODLITBA NAD OBETNÝMI DARMI

(Missale Romanum 2002 odporúča spievať túto oráciu na melódiu módu RE. Dôvodom je modálna zhoda tejto melódie s nasledujúcou po superobláte melódiuo prefácie.)

intonácia — flexa	Všemohúci Bože, nech ti je milá dnešná slávnostná obeta, (*) ktorá nás dokonale zmieruje <u>s tebou</u> —
reintonácia	<u>a</u> je najvyšším prejavom našej služby
. punctum	na tvoju <u>česť</u> a <u>slávu</u> .

Vše - mohúci Bože, nech ti je milá dnešná slávnostná obeta,
ktorá nás dokonale zmieruje s te - bou —

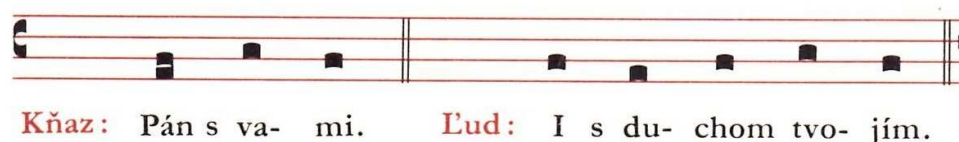

a je najvyšším prejavom našej služby na tvoju česť a slá - vu.

Skr - ze Kris - ta, náš - ho Pá - na.

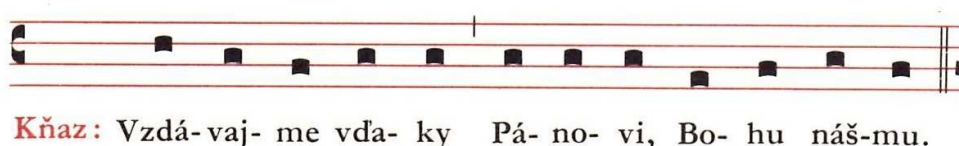
DIALÓG PRED PREFÁCIOU

Kňaz: Pán s va- mi. **Lud:** I s du- chom tvo- jím.

Kňaz: Ho- re srd- cia. **Lud:** Má- me ich u Pá- na.

Kňaz: Vzdá- vaj- me vďa- ky Pá- no- vi, Bo- hu náš- mu.

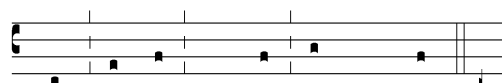

Lud: Je to dô- stoj- né a správ- ne.

AKLAMÁCIE PO PREMENENÍ

Aklamacia I
RM 1980

V. Hľa, ta-jom - stvo, vie - ry.

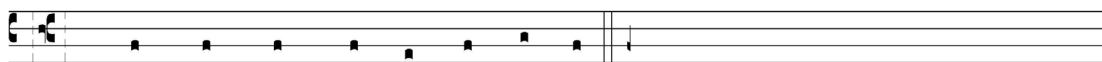

R. Smrť tvo+ju, Pa-ne, zvestu+je-me a tvo+je zmŕ-tvych-vsta-nie | vy-zná-va-me,...

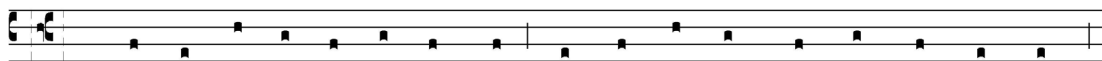

kým ne+prí-deš v slá - ve.

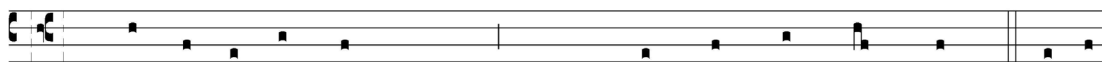
Aklamacia II
LS I 1990

V. Vyz - naj - me ta - jom-stvo vie - ry.

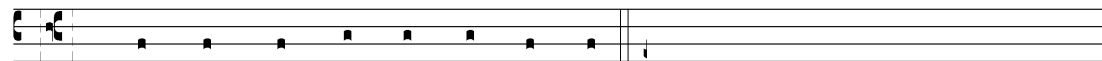

R. Pa - ne, keď je - me ten - to chlieb a pi - je - me z toh - to ka - li - cha,

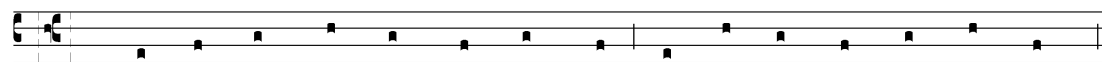

zves - tu - je - me tvo - ju smrť, kým ne - prí - deš v slá - ve.

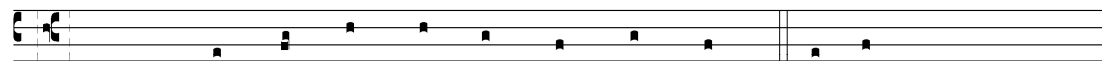
Aklamacia III
LS I 1990

V. Veľ - ké je ta - jom-stvo vie - ry.

R. Spa - si - tel' sve - ta, za - chráň nás, veď ty si nás vy - kú - pil

svo - jím kri - žom a zmŕ - tvych - vsta - ním.

KONKLÚZIA

Skr- ze Krista, s Kri- stom a v Kri- sto- vi
 máš ty, Bože Otče všemohúci, v jedno- te s Du- chom
 Svä- tým všet- ku úc- tu a slá- vu po všet- ky
 ve- ky ve- kov. **Lud:** A- men.

Alebo slávnostný nápev:

Skr- ze Krista, s Kristom a v Kri- sto- vi máš
 ty, Bože Otče všemohúci, v jednote s Du- chom
 Svä- tým všet- ku úc- tu a slá- vu po všet- ky
 ve- ky ve- kov. **Lud:** A- men.

VÝZVA PRED MODLITBOU PÁNA

Nápev gregoriánsky

LS I 1990

Na prí-kaz náš - ho Spa - si - te - ľa a po-dľa je-ho bož-ské-ho u-čenia o-sme-ľu - je-me sa po+ve-dať:

Nápev prešovský

Na príkaz nášho Spasiteľa a podľa jeho božského učenia osmeľuje - me sa po - ve - dať:

Nápev mozarabský

LS I 1990

Na prí - kaz náš - ho Spa - si - te - ľa a po-dľa je-ho bož-ského u-če-nia o -sme-ľu - je - me sa po+ve-dať:

EMBOLIZMUS

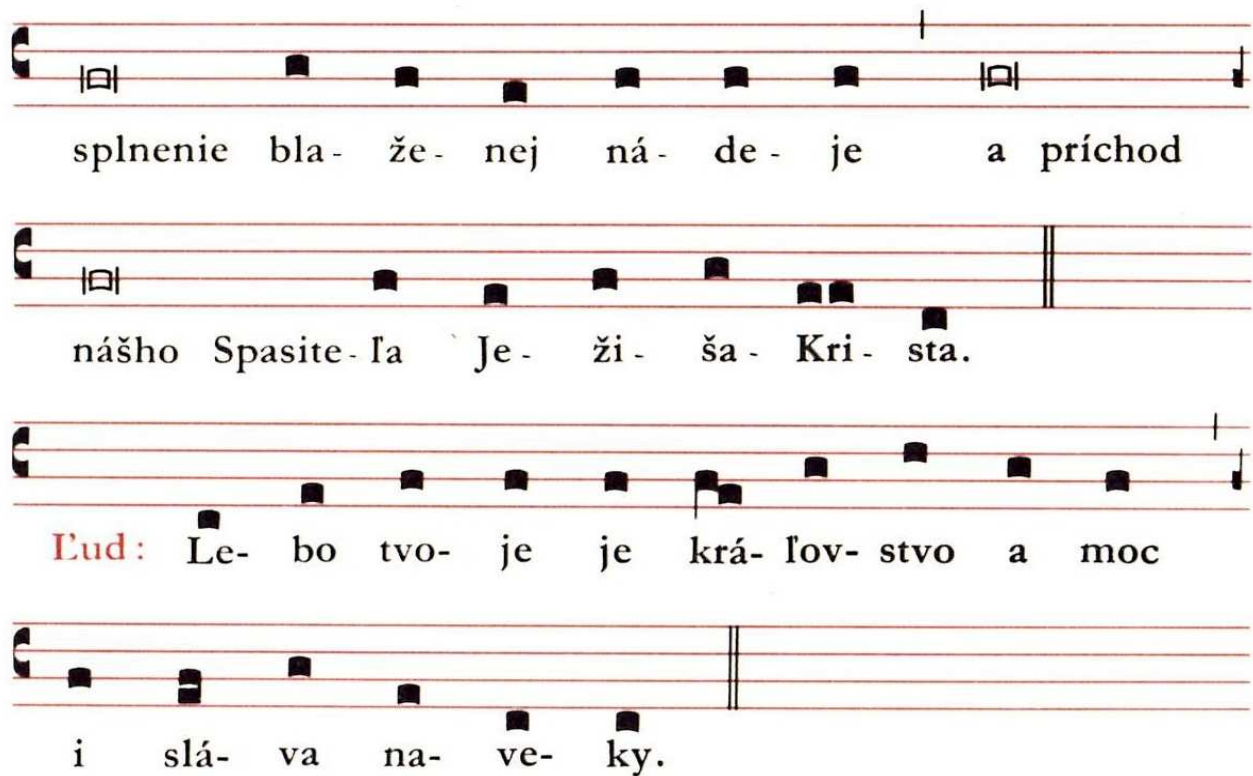
Kňaz: Pro- síme ťa, Otče, zbav nás všetké- ho zla,

u - deľ svoj pokoj našim dňom a príď nám

mi- lo- srd - ne na po- moc, a - by sme boli

vždy uchránení pred hriechom a pred

každým nepo- ko - jom, kým očakávame

splnenie bla- že- nej ná- de- je a príchod
 nášho Spasite- ľa Je- ži- ša- Kri- sta.
Ľud: Le- bo tvo- je je krá- ľov- stvo a moc
 i slá- va na- ve- ky.

OBRAD POKOJA

Pa- ne Ježišu Kriste, ty si povedal svojim
 a- po- što- lom: Po- koj vám zanechávam, svoj
 po- koj vám dá- vam. Ne- hľad na naše hriechy, ale
 na vieru svojej Cir- kvi a podľa svojej vôle
 jej milostivo daruj po- koj a jed- no- tu, le- bo

ty žiješ a kra- lu- ješ na ve- ky ve- kov.

Lud: A- men.

Kňaz: Po- koj Pá- nov nech je vždy s va- mi.

Lud: I s du- chom tvo- jím.

Kňaz: Daj- te si znak po- ko- ja.

Lud: Po- koj a brat- ská lá- ska nech je me- dzi

na- mi.

ZÁVEREČNÉ OBRADY

Melódie módu DO

RM 1980; LS I 1990

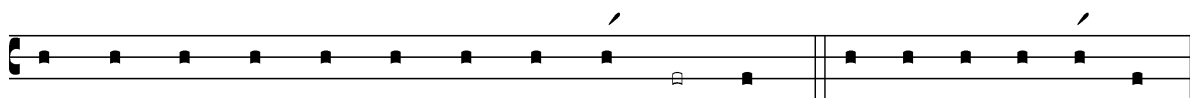
V. Pán s va - mi.

R. I s du - chom tvo - jím.

LS I 1990

V. Nech vás žeh - ná vše - mo - hú - ci Boh, O - tec i Syn, i Duch Svä - tý. **R.** Amen.

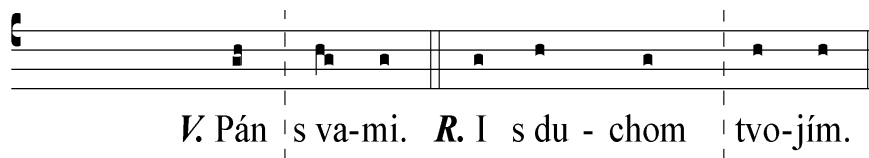

LN 1967 V. Om - ša sa skon - či - la, id' - te v po - ko - ji. **R.** Vďaka Bo - hu.

LSI 1990 V. Id' - te v me - ne Bo - žom. **R.** Bo - hu vďa - ka.

Melódie módu RE

LS I 1990

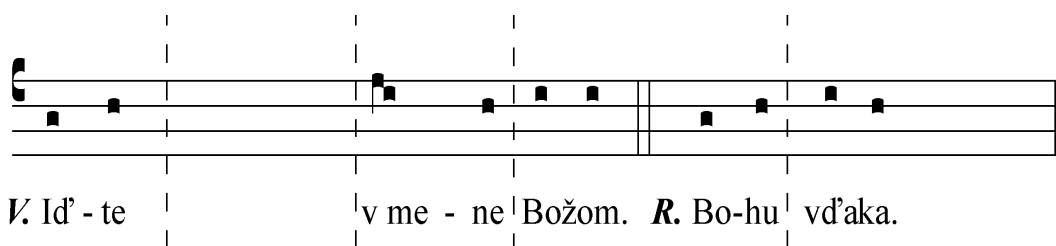
V. Pán s va - mi. **R.** I s du - chom tvo - jím.

LS II 1990

V. Nech vás žeh - ná vše - mo - hú - ci Boh, Otec i Syn, i Duch Svä - tý. **R.** Amen.

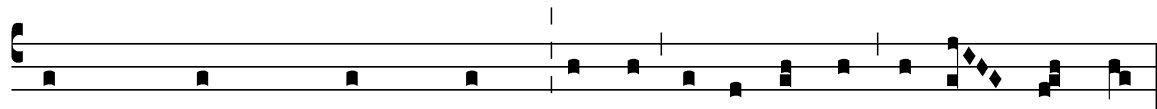
LS I 1990

V. Id' - te v me - ne Božom. **R.** Bo - hu vďaka.

Vo veľkonočnej oktáve a na Zoslanie Ducha Svätého:

RM 1980

V. Id' - te v me - ne Božom, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja.
R. Bo - hu vďa - ka, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja.

Udalosti v oblasti cirkevnej hudby

Amantius Akimjak

Vážení čitatelia, v tejto rubrike uvádzame informácie o festivaloch, kantorských kurzoch, koncertoch a ďalších podujatiach z oblasti cirkevnej hudby, ktoré sa pripravujú alebo sa už uskutočnili. Táto rubrika je k dispozícii všetkým tým, ktorí takéto podujatie pripravujú, organizujú alebo sa na nich zúčastnia.

Stačí do redakcie Adoramus Te poslať informáciu o takomto podujatí na adresu Adoramus Te, Kľčov číslo 27, 053 02 Spišský Hrhov alebo e-mailom: amo@stonline.sk. Redakcia ju zrediguje a uverejní. Nevyžiadané príspevky redakcia nevracia a vyhradzuje si právo na výber a úpravu príspevkov v tejto oblasti.

KONCERT V KOSTOLE SV. VINCENTA DE PAUL

„Ave Maria“ je názov koncertu troch osobností česko-slovenskej hudobnej scény. Uskutočnil sa v nedeľu 18. novembra 2012 o 17:00 h v Kostole sv. Vincenta de Paul v bratislavskom Ružinove. V rámci večera sa predstavil klavírny virtuóz Richard Rikkon so svojimi koncertnými parafrázami a improvizáciami, multižánrová speváčka Marcella Molnárová, ktorá naspievala okrem mnohých aj album Celá krásna si Mária, z ktorého zaznie niekoľko piesní a Félix Slováček, fenomenálny klarinetista a saxofonista, virtuóz, ktorý už niekoľko desaťročí patrí k najznámejším českým a slovenským hudobníkom. Diváci si tiež vypočuli skladbu Ave Maria v unikátnom podaní jednotlivých umelcov.

POSILNENÍ VIEROU

V nedeľu 28. októbra 2012 sa v nitrianskom Starom divadle uskutočnila premiéra hudobného pásma z dielne občianskeho združenia Totus tuus s názvom Posilnení vierou. Išlo o špecifické stvárnenie života svätého Cyrila a Metoda, na ktorom umelci z horehronia pracovali viac ako rok. Záštitu nad vystúpením prevzal nitriansky biskup Viliam Judák, ktorý sa na premiére osobne zúčastnil. Organizátorom záležalo na tom, aby hudobné pásmo začalo svoju púť po Slovensku práve v staroslávnej Nitre. Podľa slov Moniky Akurátnej, predsedkyne dozornej rady Totus tuus, aj takto chcú osláviť svätých spolupatrónov Európy, ktorí sú s mestom pod Zoborom priamo spojení. Hudobné pásmo je zložené z pôvodných textov i skladieb. Tvorcovia, a asi päťdesiat účinkujúcich, ich

radi predstavia aj v ďalších slovenských mestách.

IV. MEDZINÁRODNÝ FESTIVAL GREGORIÁNSKEHO CHORÁLU

Gregoriánske scholy zo Slovenska, Talianska, Sardínie, Poľska a Česka účinkovali na IV. medzinárodnom festivale gregoriánskeho chorálu v Bratislave. Uskutočnil sa v dňoch 25. až 28. októbra v Jezuitskom kostole na Františkánskom námestí a v ďalších bratislavských kostoloch.

Otvárací koncert festivalu bol vo štvrtok 25. októbra o 19.00 hod. v spomínanom Jezuitskom kostole, druhý koncert gregoriánskeho chorálu sa uskutočnil v piatok o 19.00 hod. v Katedrále sv. Martina.

Súčasťou programu festivalu boli v piatok predpoludním odborné semináre a v sobotu spoločný nácvik spevov zúčastnených schól na latinskú liturgiu a na spoločné vystúpenie v Jezuitskom kostole. Gregoriánske scholy vystúpili v sobotu počas svätých omší o 16.30 hod. (omša s gregoriánskym chorálom), o 18.00 hod. - na slávnostnej latinskej svätej omši a o 19.30 hod. na koncerte gregoriánskeho chorálu.

V nedeľu 28. októbra sa účastníci z rôznych krajín predstavili počas sv. omší vo viacerých bratislavských chrámoch, napríklad v Katedrále sv. Martina, vo františkánskom kostole v centre Bratislavy, v hlavnom chráme Ordinarátu Ozbroyených síl (OS) a Ozbroyených zborov (OZ) SR - Katedrále sv. Šebastiána na Peknej ceste a v ďalších kostoloch.

Zakladateľom a umeleckým riaditeľom Medzinárodného festivalu gregoriánskeho chorálu v Bratislave je dirigent speváckeho zboru Apollo a Schola Gregoriana Bratislavensis, pedagóg Milan Kolena.

TOTUS TUUS A JUVENTUS V BREZNE

ŠTEFAN FÁBRY

Občianske združenie TOTUS TUUS vzniklo vo februári 2011 na podnet kňaza Adama Cyrila Gierasimczuka ako združenie pre rozvoj kresťanskej kultúry, ktoré bude vytvárať vlastné koncerty a ich uvádzaním evanjelizovať, zviditeľňovať a šíriť kresťanskú kultúru.

Už pred založením OZ bol vytvorený prvý projekt – Spievaný životopis bl. Jána Pavla II. – ako pocta tomuto slovanskému pápežovi. Dielo hudobne vytvoril Jakub Akurátny, texty napísala Monika Akurátna, inštrumentácie pre orchester sa ujal Marián Švoňava, ktorý celé teleso (zbor, orchester a sólistov) dirigoval.

Ako to už býva, také veľké projekty sú náročné a vždy sa nájde nejaký problém. Kým so zborom problém nebol, pretože spevácky zbor JUVENTUS, ktorý vedie Zuzana Šulová, spieva už niekoľko rokov pri rímskokatolíckom farskom kostole v Brezne, vznikol problém s vytvorením orchestra. No rýchlo sa vyriešil, pretože takmer všetci oslovení učitelia zo ZUŠ Brezno, bývalí žiaci, ktorí študujú na konzervatóriách a hudobných vysokých školách, aj terajší žiaci prijali ponuku, a tak orchester mohol vzniknúť. Koncert Totus Tuus bol uvedený v Brezne, v Hronci, vo Zvolene, Spišskej Novej Vsi, Konskej a Nižnom Hrušove a ešte je stále žiadaný. Druhý koncert, ktorý sme pripravili, mal premiéru 28. októbra 2012 v Starom divadle Karola Spišáka v Nitre a nesie názov Posilnení vierou. Je to hudobný

cyklus o sv. Cyrilovi a sv. Metodovi.

Združenie sa tak pripojilo k prípravám na oslavu 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Okrem týchto dvoch veľkých projektov sme uskutočnili vo Vianočnom období 2011 – 2012 aj tri vianočné koncerty menšieho rozsahu (v ev. a. v. Kostole v Príbovciach, v kultúrnych domoch v Michalovej a v Bystrej) – pod názvom Ježiš sa rodí v každom národe. Zneli slovenské, české, poľské koledy či španielske aj anglické vianočné piesne, v podaní oktetu zboru JUVENTUS a striedané klasickou hudbou, s čím pomohlo komorné združenie učiteľov ZUŠ Brezno.

V takomto menšom obsadení sa pripravuje aj koncert starých duchovných piesní, ktoré nie sú v JKS, ale boli zložené a staršia generácia ich pozná a spievajú sa.

MUSICA SACRA 2012

PAEDDR. MIROSLAV KOPNICKÝ, PhD.

Sobota 21. júla

Poslepiacky ako Homér, a predsa vidiac
na všecičko, čo z prachu zeme zdvihne,
nahluchlo ako Beethoven, no počujúci
i to, ako sa v spánku pohla rosa,
krívajúci jak Hefaistos, no idúc rovno
do duše vecí jak do žeravej vyhne –
koná si svoje a nevie, čo to vie.

A predsa za všetkých to rozpovie.

(Milan Rúfus)

Festival MUSICA SACRA organizuje ružomberská Katolícka Univerzita v spolupráci s Mestským úradom, Farským úradom a Mestským kultúrnym strediskom. Program tretieho ročníka tohto dvojdňového podujatia otvorí organová prehliadka žiakov i absolventov základných umeleckých škôl, študentov aj absolventov konzervatórií, stredných umeleckých škôl a vysokých škôl s hudobným zameraním. Sobotné popoludnie píšali levočského organa rozozvučali skladby, ktoré zazneli v podaní týchto siedmich účastníkov:

1. Kristína Gabčová - v roku 2010 absolvovala ZUŠ v Púchove, študovala klavír a spev. Od roku 2006 sprevádza na organe bohoslužby, sakrálne aj kultúrne podujatia rímskokatolíckom kostole v Púchove. V súčasnosti sa venuje štúdiu spevu, hry na organe a klavíri. Ako organistka sa presadila na viacerých celoslovenských súťažiach, na ktorých získala dve prvé miesta. Najväčší úspech dosiahla v roku 2010 na medzinárodnom organovom festivale v Pardubiciach: bola tretia v náročnej konkurencii kategórie virtuózov. V jej podaní sme si vypočuli skladbu od Eugena Gigouta: Toccata h mol.

2. Mgr. art. Janka Skladaná - rodáčka z obce Martinček neďaleko Ružomberka. Vyštudovala konzervatórium v Žiline, odbor cirkevná hudba – organ u Mgr. Ing. M. Mušku. V roku 2006 absolvovala štúdium cirkevnej hudby – organ u doc. Imricha Szabóa, ArtD. a dirigovanie u doc. Ondreja Šaraya, ArtD. na bratislavskej Vysokej škole Múzických umení.

Počas štúdia na konzervatóriu absolvovala

prehliadku mladých slovenských organistov v Bratislave, Žiline a Banskej Bystrici. Prezentovala sa aj na medzinárodnej súťaži v Opave. Od roku 2004 spolupracovala s Ba-rokovým žilinským kvartetom. Zúčastnila sa na majstrovských kurzoch interpretácie vedených prof. Kovaříkom, znamenitými svetovými organistami Guillom, Vodrážkom a Koschelom. V súčasnosti je doktorandkou Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku. V levočskom chráme v jej podaní zaznela skladba od Thomassa Albinoniho: Adagio g mol.

3. Ján Penták – po absolvovaní Základnej umeleckej školy v Spišskej Novej Vsi študoval organ a klavír na košickom konzervatóriu u pedagogičiek E. Dzemjanovej a I. Čisárikovej. Počas štúdia sa v roku 2007 zúčastnil na prehliadke mladých slovenských organistov, o dva roky neskôr sa prezentoval na opavskej medzinárodnej súťaži Petra Ebena a v roku 2010 získal 3. miesto na prehliadke študentov slovenských konzervatórií. Účinkoval taktiež na festivaloch Hudobné rezonancie a Ars nova Cassovie, na ktorých uviedol v obnovennej premiére dielo Jozefa Podprockého Lauda Sion, opus 44, pre organ. V júli 2012 sa predstavil na organovej akadémii v Stuttgarte pod vedením J. Essla a J. Laukvička. V súčasnosti študuje odbor organovej hry na VŠMU v Bratislave u prof. Jána Vladimíra Michalka, ArtD. Na organovej prehliadke v Levoči v rámci festivalu Musica Sacra nám zahral skladbu od Césara Francka: Prelude, fugue et variation h mol, opus 18.

4. MgA. Marcel Kapala - dolnokubínsky rodák začal v roku 1998 študovať cirkevnú hudbu na bratislavskom Cirkevnom konzervatóriu v triede Mgr. art. Mareka Vrábela. Úspešne reprezentoval školu na prehliadkach mladých slovenských organistov, súťažiach konzervatórií a medzinárodných festivaloch. Štúdium ukončil s titulom „najlepší absolvent roku 2004“ a prijali ho na Janáčkovu akadémiu múzických umení. Marcel Kapala študoval hru na organe u prof. Kamily Klugarovej.

Na akadémii naštudoval o. i. aj všetky závažné diela od J. S. Bacha pre organ. V roku 2006 sa ako jediný Slovák zúčastnil prestížnej súťaže Pražská jar. Brniansku JAMU ukončil absolventským koncertom v roku 2009. Svoje štúdium si obohacoval viacerými majstrovskými kurzami (Gembalski, Tůma, Guillou). V marci 2011 spoluúčinkoval ako sólista so Štátnou filharmóniou Košice. Angažuje sa v chrámovej a liturgickej hudbe; od raného detstva hrával v dolnokubínskom rímskokatolíckom kostole Sv. Kataríny, kam sa po štúdiách opäť vrátil. Účinkuje i na bohoslužbách v Chráme sv. Michala vo Veličnej. Umelecký profil a vedomostný horizont si rozširuje a obohacuje doktorandským štúdiom na Katedre hudby Katolíckej univerzity v Ružomberku. Pedagogicky pôsobí na Základnej umeleckej škole P. M. Bohúňa v Dolnom Kubíne, kde vyučuje hru na organe a korepetíuje v sláčikovom oddelení. Na tohtoročnej prehliadke sme si v jeho podaní vypočuli skladu od Johanna Sebastiana Bacha: Toccata a fúga d mol, BWV 565.

5. MgA. Barbora Kapalová - pochádza z Košíc a vyrastala v hudobníckej rodine. Otec je operný spevák v Štátnom divadle v Košiciach, mama vyučuje hru na husliach v Základnej umeleckej škole. Po absolvovaní košickej ZUŠ pokračovala v štúdiu na tamojšom konzervatóriu – odbor hry na husliach v triede prof. Karola Petrócziho. V tomto období dva razy obsadila 3. miesto na súťažiach študentov konzervatórií. Úspešne účinkovala na medzinárodnej prehliadke Čírenie talentov (Talents of Europe) v Dolnom Kubíne; získala čestné uznanie ako sólistka a s komorným košickým telesom skončila v bronzovom pásme. Po skončení konzervatória prijali Barboru Kapalovú na brniansku JAMU do triedy pedagóga Mgr. art. Milaša Vacka. V roku 2010, hneď po promócií, vyhrala konkurz na miesto prvej huslistky Štátnej filharmónie v Košiciach. Pôsobila aj v komornom symfonickom ansámblu Musica Cassovia pod vedením Karola Petrócziho. Angažuje sa v chrámovej a liturgickej hudbe. Vede zbor Priatelia Karmelu sprevádzajúci

košických karmelitánov. V roku 2011 nahral ansámbl svoje prvé CD - Pokoj je v Bohu. Barbora Kapalová vedie taktiež dolnokubínsky zbor Sv. Kataríny Alexandrijskej. Tohtoročný festival Musica Sacra bol obohatený o hru na husliach, kde odznela skladba od Arcangella Borellho: Adagio allegro pre organ a husle. Organom ju sprevádzal jej manžel MgA. Marcel Kapala.

6. Bc. Daniel Gabčo – absolvoval púchovskú základnú umeleckú školu u známeho pedagóga Mgr. Juraja Olšáka. Z celoslovenských súťaží mladých organistov v Námestove, Topoľčanoch a Zvolene si odniesol neuveriteľných sedem prvenstiev. Daniel Gabčo v súčasnosti študuje na Vysokej škole múzických umení v Bratislave organ u profesora Jána Vladimíra Michalka a klavír u prof. Daniela Buranovského. Levočský festival obohatil skladbou od Césara Francka: Chorál III, a mol.

7. Mgr. art. Ján Gabčo - od roku 1999 pôsobí ako organista v púchovskom rímskokatolíckom kostole. Vyštudoval Hudobnú a tanečnú fakultu Vysokej školy múzických umení v odbore cirkevná hudba – hra na organe u profesora Jána Vladimíra Michalka a dirigovanie zboru Mgr. Milana Kolenu, ArtD. V rokoch 2004 – 2009 bol členom i asistentom dirigenta zmiešaného speváckeho zboru Apollo. S týmto ansámblom a s dirigentskou taktovkou sa predstavil na viacerých slovenských i zahraničných podujatiach. Ján Gabčo reprezentoval Slovensko na prestížnych podujatiach: Medzinárodnej organovej súťaži Petra Ebena v Opave (2008, 2010) a Medzinárodnej organovej súťaži Jána Kucharského v Lodži (2011). Absolvoval tiež organové kurzy pod vedením svetovo uznávaných majstrov: organistu Katedrály Notre Dame Oliviera Latryho, Michaela Bouvarda, či Jeana Guilloua. V súčasnosti je Ján Gabčo poslucháčom doktorandského štúdia na Pedagogickej fakulte Katolíckej Univerzity v Ružomberku, kde sa venujem problematike rozvoja a interpretácie cirkevnej hudby na Slovenku. V jeho podaní sme si vypočuli skladbu od Henryho Muleta: Carillon sortie.

Organisti boli ocenení v prvom rade búrlivým potleskom publika a ďakovnými listami, ktoré

si prebrali od prof. Amantia Akimjaka – prodekana pre výchovu a vzdelávanie a prof. Františka Dlugoša – levočského dekana.

Po organovej prehliadke zúčastnení poslucháči mali možnosť svoju pozornosť tentokrát sústrediť na koncert Slovenského kresťanského speváckeho KREDO – VIRUJU.

Slovenský kresťanský spevácky zbor je miešaný ansámbl, vokálne teleso, spoločenstva ľudí rozličných vierovyznaní (rímsko-katolícke, gréckokatolícke, pravoslávne aj evanjelické) zapálených pre zborový spev a nadchnutých myšlienkou ekumenizmu. Congregavit nos in unum Christi amor – Zhromaždila nás vospolok Kristova láska.

Poslaním speváckeho zboru je šíriť myšlienku ekumenizmu a odovzdávať ľuďom posolstvo Kristovej lásky pri účasti na rôznych liturgických sláveniach, vystúpeniami na koncertoch a účasťou na prehliadkach a festivaloch speváckych zborov na Slovensku aj v zahraničí.

Z charakteru speváckeho zboru vyplýva aj jeho repertoár, ktorý kopíruje rozmanitosť a farebnosť kultúr jednotlivých vierovyznaní. Tvorí ho prevažne sakrálna zborová hudba, duchovné piesne, skladby určené pre liturgiu západného aj východného – byzantského obradu. Okrem interpretácie sakrálnych skladieb zbor ponúka aj svetské zborové – hymnické skladby rôznych autorov.

Všetci členovia Slovenského kresťanského speváckeho zboru aktívne pôsobia v rôznych speváckych telesách na Slovensku či už ako sóloví, zboroví speváci, dirigenti speváckych zborov, korepetítori či kantori, čo je predpokladom vysokej profesionality ansámbľu. Hlasovú kultúru a kultivovanosť speváckeho prejavu v zbore zabezpečuje profesionálny hlasový pedagóg – Jana Ljubimová. Slovenský kresťanský spevácky zbor chce v budúcnosti spolupracovať s inými profesionálnymi speváckymi aj hudobnými koncertnými telesami. Zbor sa prezentoval následným repertoárom:

Ján Levoslav Bella – To deň, ktorý učinil Pán,
Jozef Podprocký – Zdrav buď, pravé telo

Krista,
Gordon Young – Alleluja,
Nikolaj Kedrov – Otče náš.
Johann Sebastian Bach – Ježiš, moja radosť,
Vladimir Dubenskij – Otče náš,
Václav Ptáček – Ave Maria,
Introit z východnej liturgie Pridite, vozradujemsja,
M. S. Trnavský – Ó, Mária, bolestivá (úprava pre zbor Dušan Billo).

Dirigent a umelecký vedúci je: Dr. Ján Vladimír Zachar.

Vicedirigentkami zboru sú: Lubica Nechalová a Janka Višňovská.

V sólových spevoch sa predstavil: Martin Kalmán.

Po nádhernom vystúpení zboru sa zídění pripravovali na pokračovanie prvého dňa festivalu. Nasledovala SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA KU CTI SV. APOŠTOLA JAKUBA STARŠIEHO. Hlavným celebrantom a kazateľom bol Prof. Amantius Akimjak, PhD. Na organe hral Štefan Ilaš, študent Košického konzervatória. Pri svätej omši účinkoval Chrámový zbor zo Spišskej Novej Vsi, pod vedením Dr. Zuzana Bolibruchovej. Responzóriový žalm spievali Gabriela Mitříková a Filip Kalvoň.

Slávnostná svätá omša ukončila prvý deň levočského festivali Musica Sacra.

Nedeľa 22. júla

Aké je dobré a milé,
keď bratia žijú pospolu.
Je to sťa vzácny olej na hlavu,
čo steká na bradu, na Áronovu bradu,
čo steká na okraj jeho rúcha.
Sťa rosa na Hermone, čo padá na vrchy sionské.
Tam Pán udeľuje požehnanie
a život naveky.
Zvelebujte Pána,
všetci služobníci Pánovi,
čo bdiete v noci v dome Pánovom.
Zdvíhajte svoje ruky k svätyni
a zvelebujte Pána.
Nech ťa žehná Pán zo Siona,

ktorý stvoril nebo i zem.

(Žalm 132, 1 – 3; 133, 1 – 3)

Levoča opäť ožila druhý deň festivalu, kedy podľa plagátu nasledovala SLÁVNOSTNÁ SV. OMŠA NA POČEŠŤ SV. APOŠTOLA JAKUBA STARŠIEHO. Hlavným celebrantom a kazateľom bol Mons. Prof. František Dluhoš, PhD., levočský dekan a farár. Na organe hral levočský regenschori PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD. Pri sv. omši účinkoval Spevácky zbor z kostola sv. Jakuba v Levoči, pod dirigentskou taktovkou Ing. Janky Višňovskej. V podaní tohto zboru sme si vypočuli nasledovný program: Večnou slávou dnes zdobený – pieseň k sv. Jakubovi, ktorú do slovenského jazyka upravil prof. Amantius Akimjak. Aleluja, Pánovi nech znie v nebesiach sláva – žalm 148, ktorého autorom je Carl. Od Lor. Perosiho zaznela pieseň O, salutaris Hostia. Od prof. Juraja Lexmanna zaznela skladba Ó, Pane teba milujem. Na záver sv. omše levočský zbor zaspieval od G. F. Händla Canticorum jubilo. Responzóriový žalm spieval: PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD.

Celý levočský festival Musica Sacra sa skončil PONTIFIKÁLNOU ODPUSTOVOU SVÄTOU OMŠOU. Hlavným celebrantom bola J. E. Mons. Andrej Imrich, pomocný spišský biskup. Koncelebrantmi na sv. omši boli: Mons. Prof. František Dluhoš, PhD., levočský dekan a farár, ktorý sa prihovril veriacim v homílii, Prof. Amantius Akimjak, PhD. a Mgr. Martin Ferenc – levočský rodák, kňaz pôsobiaci na misiách vo Švédsku. Počas omše odznela Korunovačná omša C-dur od Wolfganga Amadea Mozarta. Na organe hrali: Štefan Ilaš a PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD. Účinkoval

Zbor sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety v Košiciach so sólistami a komorným orchestrom košickej Štátnej filharmónie. Dirigoval Karol Petróczi, zakladateľ ŠF v Košiciach, a dlhoročný koncertný majster. Responzóriový žalm spieval: PaedDr. Miroslav Kopnický, PhD.

Sóla spievali: Lucia Knoteková a Janka Nováková – soprán. Mária Gurbaľová – mezzosoprán. Lukáš Šimonov – tenor a Martin Gurbaľ – bas. Koncertný majster Marek Zwiebel.

V závere slávnostnej bohoslužby zaznie Haljelujah zo slávneho oratória Mesiáš od Georga Friedrich Händla.

Aj tento rok levočský festival zaznamenal nielen bohatú účasť, ale aj kvalitné hudobné a slovné výkony. Levočský chrám sa naplnil ľuďmi, ktorí prejavili záujem vypočuť si niečo nové, no hlavne kvalitné. Touto cestou sa chcem poďakovať všetkým tým, ktorí akýmkoľvek spôsobom pomohli pri príprave zorganizovania tohtoročného festivalu. Verím, že aj ďalšie roky bude v Levoči počas festivalu Musica Sacra bohatý hudobný program. Levočania môžeme byť hrdí na to, že v našom malom meste sa koná festival takého druhu.

FESTIVAL LUMEN OSLÁVIL SVOJE 20. NARODENINY.

Je to open air festival gospelovej hudby, ktorý sa koná pravidelne začiatkom júna v Trnave. Počas 19 rokov svojej existencie sa z neho stal najväčší gospelový festival v strednej Európe. V tomto roku 2012 oslávil svoje dvadsiate narodeniny.

Na Trojičné námestie do Trnavy prišlo okolo 10 000 ľudí. Počas víkendu sa stali súčasťou mesta Trnava, ktoré im poskytlo dočasný domov. Keďže festival bol pre všetkých zadarmo, ponúkol hudobný zážitok nielen jeho účastníkom, ale aj okoloidúcim hudobným nadšencom.

Okrem „audio“ zážitku z koncertov kvalitných slovenských a zahraničných skupín, ktoré boli organizované na vysokej úrovni s použitím profesionálnej ozvučovacej a svetelnej techniky, ponúkal tiež dostatok priestoru na priateľské stretnutia, ktoré dodávali atmosfére festivalu rodinnosť a výnimočnosť.

Súčasťou festivalu bol taktiež blok workshopov a prednášok na aktuálne témy, ktoré mohli navrhnúť účastníci festivalu prostredníctvom webovej stránky. Workshopy a prednášky ponúkali možnosť načerpať nové informácie – nie však povrchným spôsobom, ale s pridanou hodnotou prepojenia či už s aktuálnym mottom festivalu alebo s osobným prežívaním tak účastníkov, ako aj prednášajúcich.

20. ročník Festivalu Lumen bol výnimočný svojím prívlastkom „CITY MUSIC FESTIVAL“, keďže sa konal už po 6. krát na Trojičnom námestí a rozšíril sa aj do priestorov, ktoré ponúкло mesto Trnava. Okrem hlavného pódia na Trojičnom námestí program prebiehal aj v amfiteátri, nádvorí radnice a v Kine Hviezda.

Festival organizovali mladí pre mladých. K hlavnému organizačnému teamu, ktorý festival pripravoval počas celého roka, sa postupne pridávali ďalší dobrovoľníci, ktorí vytvorili 250 člennú „rodinu“, ktorá zabezpečovala celý priebeh festivalu.

Obsah Festivalu Lumen v skratke ponúkol:

- najlepšie slovenské a veľmi kvalitné zahraničné gospelové kapely z celého sveta

- radostnú, priateľskú až rodinnú atmosféru, ktorá zostáva v srdciach
- hudbu inšpirovanú myšlienkami kresťanského posolstva - evanjelia (angl. gospel)
- súčasné hudobné štýly (pop, rock, folk, dance, urban, worship, funky, gospel a pod.)
- viac ako 15 slovenských i zahraničných interpretov
- viac ako 20 prednášok a workshopov
- stretnutie priateľov, priestor pre nové priateľstvá

V posledných rokoch Festival Lumen v Trnave privítal také zvučné mená v gospelovej hudbe, akými sú Delirious, Newsboys, Third Day, Switchfoot, Newsboys a iné kvalitné kapely - The 29th Chapter, Superchick, thebandwithnoname, GK Real, DJ Andy Hunter... Na Trojičnom námestí v Trnave hrali okrem slovenských aj kapely z Českej republiky, Poľska, Maďarska, Ukrajiny, Veľkej Británie, Nórska, Nového Zélandu a Kanady.

ŠTÁTNE KONZERVATÓRIUM V BRATISLAVE

Odbor cirkevnej hudby

Akým spôsobom

(Poslanie)

Oddelenie cirkevnej hudby na štátnom Konzervatóriu v Bratislave Ťa svojim študijným programom Cirkevná hudba pripraví pre službu v cirkvi a v kultúrnych inštitúciách:

- a) v umeleckých povolaniach (organista, dirigent zboru, animátor chrámovej hudby)
- b) v pedagogických povolaniach (učiteľ hry na organe a dirigovania ZUŠ)

Štúdium je určené:

- a) pre žiakov s ukončeným základným vzdelaním (kompletný stredoškolský študijný program)
- b) pre absolventov iných typov škôl (stredných, či vysokých, ako pomaturitné štúdium so zameraním už len na odborné hudobné predmety)

Štúdium na konzervatóriu trvá šesť rokov. Ak sa rozhodneš u nás študovať, v štvrtom ročníku maturitou dosiahneš stredné odborné vzdelanie a v šiestom ročníku absolútoriom získaš vyššie odborné vzdelanie s titulom DisArt.

Pedagogická spôsobilosť absolventa konzervatória, na rozdiel od absolvovania bakalárskeho štúdia na Pedagogickej fakulte, umožňuje kvalifikovane pedagogicky pôsobiť na Základných umeleckých školách (ZUŠ)

Čo a ako sa u nás študuje

(Profil absolventa)

Štúdium cirkevnej hudby je rozdelené na dve časti:

Všeobecno-vzdelávacia, kde sa naučíš:

- komunikovať a správne používať štátny jazyk a iné jazyky,
- osvojíš si základy latinského jazyka,
- zoznámiš sa s umeleckou literatúrou,
- poznáš iné druhy umenia a ich vývojové etapy.

Odborná, kde sa staneš profesionálom pre:

- hru na organe, dirigovanie zboru, improvizáciu a spev (hlasovú výchovu).

Tvoju odbornosť prehľbia aj tieto predmety: vedenie zboru, zborový spev, gregoriánsky chorál a hymnológia, hra liturgickej a obradnej hudby, komorná hra, liturgika a predmety hudobno-teoretické, ako napr. hudobná teória, dejiny hudby, dejiny cirkevnej hudby, sluchová analýza, základy kompozície a iné.

Súčasťou pomaturitnej časti štúdia je príprava pre pedagogické pôsobenie, ktoré ti umožní vykonanie Súbornej pedagogickej skúšky na záver štúdia, ktorá je jednou z podmienok získania absolútoría.

Čím sa staneš

(Uplatnenie absolventa)

Po ukončení odboru Cirkevná hudba si pripravený tak, aby si sa mohol kvalifikovane uplatniť:

- ako organista (pri bohoslužbách, koncertný hráč)
- ako korepetítor a komorný hráč
- ako dirigent speváckych zborov rôznych typov a druhov
- pedagóg umeleckých škôl
- ako animátor cirkevnej hudby v chrámoch

Prijímacie skúšky

Prijímacia skúška pozostáva z teoretickej a praktickej časti. Teoretickú časť skúšky tvoria písomné testy zo sluchovej analýzy a základnej hudobnej náuky. Ťažiskom praktickej časti je skúška z hry na klavíri, ktorú dopĺňa preskúšanie základných zručností z oblastí dirigovania a hlasových predpokladov uchádzača.

Prijímacej skúšky sa nemusíš obávať, je len potrebná patričná príprava s dostatočným predstihom (závisí od dosiahnutého vzdelania,

či zručnosť, najlepšie cca 1 rok).

Vo všetkých otázkach ohľadne štúdia, jeho foriem, tvojich predpokladov naň, či v otázkach voľby skúškového repertoáru ti napomôžu Metodické dni konzervatória. Ich úlohou je metodicky usmerniť a poradiť uchádzačovi, rodičom, ale aj ich pedagógom v príprave, ale aj poskytnúť záujemcom možnosť nezáväzne si vyskúšať obsah a atmosféru budúcej prijímacej skúšky.

Z toho dôvodu sú metodické dni vždy tri krát v priebehu školského roka (jún, november a január nasledujúceho kalendárneho roka, kde si môžeš urobiť „generálku“ na skutočné prijímacie skúšky v marci).

Pedagógovia nášho oddelenia ti však veľmi radi poskytnú všetky potrebné informácie aj mimo metodických dní. Môžeš nás kedykoľvek v pracovnom čase navštíviť osobne v hlavnej budove školy na Tolstého 11, alebo nás kontaktovať elektronicky.

Podmienky na štúdium

Podmienky na štúdium na našej škole sú jedny z najlepších zo všetkých škôl podobného typu na Slovensku.

40. PREHLIADKA MLADÝCH SLOVENSKÝCH ORGANISTOV

Srdečne pozývame všetkých záujemcov, ktorí radi počúvajú organovú hudbu v krásnych priestoroch a na kvalitných organoch na koncerty a podujatia jubilejného 40. ročníka festivalu Prehliadka mladých slovenských organistov, ktorý sa uskutoční v dňoch 26.-30.11.2012 v Bratislave.

Je to významné celoslovenské podujatie, na ktorom sa každoročne a vždy v inom meste predstavia študenti organovej hry zo všetkých profesionálnych umeleckých škôl Slovenska (konzervatória a VŠMU).

Program tohoročného jubilejného festivalu bude obzvlášť bohatý a pestrý. Snahou organizátorov je umožniť organistom - nádejným budúcim organovým umelcom zahrať si a poslucháčom vidieť a zažiť interpretačné a zvukové možnosti niekoľkých významných bratislavských organov.

Situovanie školy v centre samotného hlavného mesta školu predurčuje na priamy styk so všetkými dôležitými hudobnými, kultúrnymi, štátnymi, ale i cirkevnými inštitúciami (Slovenské národné divadlo, Slovenská filharmónia, Slovenský rozhlas, Vysoká školy múzických umení, Katedrála sv. Martina a iné diecézne a rehoľné kostoly).

Škola je ľahko dostupná železničnou (10 min.), medzimestskou autobusovou (20.min.), ale i mestskou hromadnou dopravou.

Štúdium na našej škole je bezplatné.

Škola má jedno z najlepších nástrojových vybavení na Slovensku, vyučovanie hlavného predmetu - hra na organe - sa vykonáva na kvalitných, zásadne píšťalových organoch. Študenti majú na týchto nástrojoch k dispozícii všetky 3 hlavné typy traktúr (mechanická, elektrická, pneumatická)

Štátne Konzervatórium Bratislava ako najstaršia a najväčšia hudobná škola je jednou z najvýznamnejších hudobných inštitúcií na Slovensku. Podčiarkuje ju aj fakt, že vďaka existencii vlastného symfonického orchestra má každoročne svoje stále pódium v rámci abonentných koncertov Slovenskej filharmónie.

Na koncertoch tak budete môcť počuť najvýznamnejší slovenský chrámový organ súčasnosti v Katedrále sv. Martina, či vidieť zrekonštruované priestory bratislavského hradu a počuť znovupostavený hradný organ. Nemenej zaujímavá bude možnosť počuť na koncerte znieť nový mechanický organ v kostole sv. Margity v Lamači, či zrekonštruovaný romantický nástroj v kostole Najsvätejšieho Spasiteľa - u jezuitov. K vrcholným zážitkom festivalu bude určite patriť koncert v koncertnej sieni Slovenskej filharmónie (Reduta) v rámci abonentného cyklu Junior, kde sa predstaví orchester a sólisti štátneho konzervatória v Bratislave.

Prekvapením koncertu bude historická premiéra nového filharmonického organa, ktorý v ten večer prvý krát zaznie sólisticky za sprievodu sláčikového orchestra! Keďže

festival má svoje okružle 40-ročné jubileum, ku ktorému sa pridávajú aj doznievajúce oslavy okrúhlych výročí (20.) cirkevných odborov na slovenských umeleckých školách bude začiatok festivalu tvoriť aj slávnostná ďakovná sv. omša. Celebrovať ju bude otec biskup Jozef Halko v spoločnosti mladých ľudí v rámci pondelkovej vysokoškolskej sv. omše v kostole jezuitov. Sv. omšu, ktorej hudobnú zložku liturgie budú tvoriť vokálno-inštrumentálne kompozície v podaní našich

študentov, bude rámcovať krátky organový koncert pred a po jej slávení.

Veríme, že vás program festivalu, ktorý vám prezradí plagát, zaujme a radi navštívite jeho koncerty a ostatné podujatia, na ktoré je okrem koncertu v Redute vstup voľný!

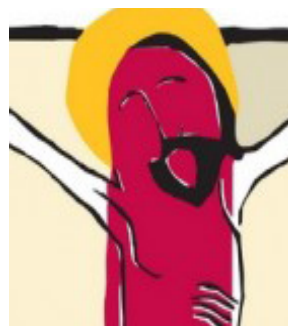
(pozn. redakcie: pozvánku a podrobný program podujatia nájdeš na 4. strane obálky tohto čísla)

FESTIVAL SAKRÁLNEHO UMENIA

Festival sakrálneho umenia je ojedinelým podujatím v rámci Slovenska. Už od roku 1989 vytvára priestor pre rozvoj porozumenia, tolerance a náboženskej znášanlivosti, a to aj prostredníctvom prezentácie domáceho či európskeho sakrálneho umenia v oblasti hudby, spevu, výtvarného umenia i slova. Povznášajúci zážitok, ktorý môžete zažiť len v Košiciach od 11.11. do 25.11.2012.

Festival sakrálneho umenia je najstarším podujatím, ktoré každoročne pripravuje Mesto Košice po novembri 1989. Svojou národnostnou a náboženskou rozmanitosťou sa Košice zaradili k mestám s prívlastkom tolerance a porozumenia. Košice sú od nepamäti otvoreným mestom, mestom náboženskej znášanlivosti, ku ktorej prispieva aj sakrálny festival v čase oslavy patrónky mesta Košice – svätej Alžbety Uhorskej Durínskej.

Festival sakrálneho umenia sa za 21 rokov svojej existencie stal známym a obľúbeným v Košiciach i v širšom okolí, čoho dôkazom

je aj bohatá návštevnosť na jeho podujatiach. V ostatných rokoch sa koncepcia festivalu vyprofilovala tak, že jednotlivé podujatia majú svoju cieľovú skupinu návštevníkov. Žánrovo je program festivalu určený pre všetkých obyvateľov mesta Košice. Je prehliadkou sakrálneho umenia v oblasti vokálneho umenia, hudby, umeleckého slova, výtvarného umenia a filmu.

Na príprave a realizácii festivalu sa už tradične podieľajú profánne hudobné telesá, väčšie aj menšie hudobné zoskupenia všetkých členov Ekumenického spoločenstva cirkví na území mesta Košice, ako aj rad kultúrnych inštitúcií v Košiciach.

FESTIVAL DUCHOVNEJ PIESNE

EFFETA – „Otvor sa!“, takto znie názov festivalu kresťanských speváckych zborov, ktorý sa 10. novembra 2012 už desiatykrát uskutočnil v meste Vrábľe.

Festival duchovnej piesne má už tradíciu, mladí ľudia dostali priestor a možnosť otvárať srdcia a piesňami vyznať svoju vieru.

Tento rok prijalo pozvanie 9 zborov: Piesok z Vrábľe, detský zbor pri ZŠ A. Bernoláka z Nových Zámkov, Kostove deti zo Šurian, Nie Náhodou zo Šurian, Made In z Vrábľe, Romantici z Vrábľe, (Im) Possible zo Zlatých Moraviec, eMeSPe z Palárikova a Kvapky šťastia z Meleku. Spoločne vytvorili atmosféru plnú radosti a dobrej nálady. Krásnymi duchovnými piesňami chválili nebeského Otca,

veď kto spieva, dvakrát sa modlí. Upevnili viacročné priateľstvá so „speváckmi“ z iných zborov a nadviazali nové. Každý účastník si odnášal krásny duchovný, hudobný a kultúrny zážitok.

Detský ORCHESTER OSLÁVIL 20 ROKOV FUNGOVANIA

Vyššie 50 detí a mladých vo veku od šesť do 25 rokov odohralo druhú novembrovú sobotu koncert pri príležitosti 20. výročia vzniku Detského orchestra u saleziánov v Žiline. Z nástrojov začínajúcich aj už skúsených hudobníkov zazneli skladby a piesne upravované pre tento orchester počas celého obdobia jeho fungovania. Nechýbali úpravy známeho slovenského skladateľa a držiteľa ceny Fra Angelica Pavla Kršku, ktorý je zároveň aj spoluzakladateľom tohto hudobného telesa.

Na koncerte nechýbal ani niekdajší dirigent Peter Vrábľe, jeden z troch zakladateľov orchestra. „Čo orchester ukázal na koncerte dokazuje, že je to úžasné dielo. Prajem im všetkým, aby tam rodičia posielali svoje deti ozaj s láskou. Učia sa tam vnímať hudbu a rozdávať radosť a lásku všade“, vyjadril sa autor myšlienky vytvorenia Detského orchestra Peter Vrábľe. Spolu s Detským orchestrom vystúpil zmiešaný zbor, rovnako pôsobiaci u saleziánov v Žiline. Od roku 2005 sa v ňom stretávajú rodičia a mladí pod vedením dirigentky a dlhoročnej hudobníčky orchestra Barbory Brosovej Lipkovej.

Na sobotnom slávnostnom koncerte sa zúčastnil i biskup Žilinskej diecézy Mons.

Tomáš Galis, ktorý zdôraznil dôležitosť spoločenstiev ako je práve toto. „Myslím, že je treba byť vďačný za to, že tu je orchester a aj zázemie, ktoré vytvára a treba ho aj naďalej rozvíjať. Žilina bude môcť aj práve cez týchto mladých ľudí darovať možno aj osobnosti, ktoré budú svetovo známe. Práve preto, že ich chytili a rozvíjali v tých detských rokoch,“ hovorí biskup Galis.

Detský orchester u saleziánov v Žiline spája deti vo veku od 6 do 19 rokov, s cieľom priviesť čo najviac z nich k hudbe a cez ňu k Bohu. Päť desiatok hudobníkov tak tvorí i spoločenstvo schopné nielen prijímať, ale aj dávať. Mnohí z bývalých členov sa k orchestru pri každej novej príležitosti radi vracajú. Bližšie informácie o Detskom orchestri je možné nájsť na stránke www.detskyorchester.sk.

VAŠE OTÁZKY - NAŠE ODPOVEDE

1. Čím môže byť samotná hudba posvätná?

Ovládame poučku, že pravá liturgická hudba 1) má mať ušľachtilú formu a 2) má byť posvätná. Tá druhá požiadavka je predmetom večných diskusií. Podľa mňa je to neriešiteľné. Napriek tomu, prosím o odpoveď. Pre mnohých sa totiž posvätnosť začína a končí pri vokálnej hudbe a na posúdenie, či je hudba posvätná, im stačí, že sa pozrú na text. Taký postoj diskredituje inštrumentálnu stránku hudby v liturgii, alebo ju degraduje do polohy iba trpenej či tolerovanej zvukovej výplne. Alebo liturgia nepotrebuje inštrumentálnu hudbu? (RP, Ján, etc.)

Odpoveď: Posvätnosť sa netýka len slov liturgickej skladby, ale aj jej hudby. O posvätnosti inštrumentálnej hudby treba hovoriť naprieč rôznymi žánrami a štýlmi. Z časti sa to posudzuje subjektívne, ale dá sa to posudzovať aj objektívne, ak sa o danej skladbe vyjadrujú nielen jednotlivci, ale väčšina spoločenstva a to úprimne. Totiž tú istú hudbu môžu rôzne spoločenstvá (napríklad už len delené na detské, mládežnícke, dospelé atď.) posudzovať, či vyhodnocovať rôzne. Pre všetky spoločenstvá však platia tie isté kritéria: Ak použitá hudba v chráme vedie konkrétne liturgické spoločenstvo k hlbokému zamysleniu, k rozjímaniu, meditácii, vyžaruje z nej pokoj, vyššia a úprimná radosť, inokedy úprimný žiaľ nad spáchanými hriechmi, chválu, vďaka za prijatú Božiu milosť a Božie dobrodenia, tak je posvätná. Ak použitá hudba vedie konkrétne spoločenstvo k zábave, k roztržitosti, k nepokoju, k nervozite, alebo až k roztopašnosti, tak nemôže byť posvätná.

Takže okrem ušľachtilej formy musí byť aj posvätnosť vyjadrená minimálne tým, že sa počas použitej hudby hlboko nad životom zamyslím, s Všemohúcim Bohom sa počas liturgie stretnem, s ním sa spojím, priam fyzicky sa Ho cez tieto znaky a symboly hudby dotknem a nie, že počas nej na nič nemyslím, len sa lacno sa zabavím, Boha v nej vôbec nevnímam, skôr iba seba, alebo nanajvýš ľudí okolo seba a myslím skôr na veci, ktoré do

chrámu, do liturgie vôbec nepatria.

A pripomeňme si ešte čo k danej téme v časopise Liturgia už raz písal doc. Rastislav Adamko z Ústavu hudobnej vedy, umenia a sakrálnej hudby, Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku:

„V oblasti muzikológie či v teórii umenia tento pojem neexistuje. Je azda molový akord svätejší ako durový, je snád tehla posvätnjšia ako kváder, alebo kameň dokonalejšia ako drevo? Lepšie tento atribút pochopíme ako negatívne kritérium: Cirkev chce, aby umenie pri liturgii nevyvolávalo „svetské“ pocity, asociácie a predstavy. Napr. v oblasti hudby v liturgii nemá mať miesto hudba typická pre zábavu - oddychová, tanečná, reklamná, filmová, slúžiaca ideologickej propagande...

Nič, čoho sú plné médiá. V oblasti iných umení to vieme ľahšie pochopiť aj prijať. Zoberme si napr. kalich. Má formu pohára, avšak nie takého, z akého každodenne pijeme vodu či iné nápoje. Jeho vzhľad hneď evokuje vyňatie z bežného užívania a predurčenie pre posvätné veci.

Podobne je to s kostolom, liturgickými šatami aj liturgickým jazykom. Všetkých by nás zarazilo, ba pohoršilo, keby kňaz celebroidal sv. omšu hoci aj v najkrajšom obleku a používal jazyk ulice. Avšak keď v našich kostoloch zaznieva diskoteková hudba, nikoho to netrápi, ba naopak chválime sa tým, ako bolo dnes v kostole veselo, zábavne a netradične. Pri tom desakralizujeme liturgiu, robíme z nej koncert na želanie, alebo priestor na realizáciu jednotlivcov...”

(porov.: Adamko, R.: Ciele a vlastnosti umenia v liturgii. In: Liturgia (3 - 4/2007).

AA

2. Je možné na 3. adventnú nedeľu spievať Glóriu? (PL, René, etc.)

Odpoveď: Nie. Tretia adventná nedeľa sa nazýva aj nedeľou Gaudete (Radujte sa – podľa slov Introitu Radujte sa neprestajne v Pánovi! Opakujem: Radujte sa! Pán je blízko! (porov. Flp 4, 4-5) Oproti ostatným adventným dňom, liturgickou farbou môže byť v túto nedeľu ružová, môže sa slávnostne

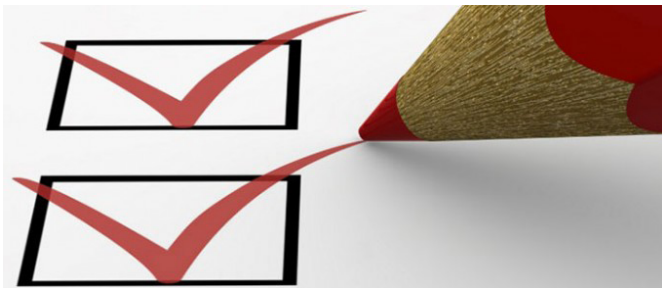
zahrať aj prelúdiu. Ale Glória nemá byť z toho dôvodu, aby slávnostne zaznela až na Vianoce.

Adventné obdobie má totiž aj kajúci charakter, ale nechápe sa ako čas pokánia v tom zmysle, ako je to vo Veľkom pôste (napr. stále sa spieva Aleluja, v liturgii hodín Te Deum). Adventné obdobie prípravy na slávenie Narodenia Pána sa dostalo v 4. storočí z kresťanského Východu do Galie a Španielska. Odtiaľ pochádza zvyk spájať advent s eschatologickým očakávaním Krista na konci časov. V Galii sa od 5. storočia advent začínal už na sv. Martina a v Španielsku 24. novembrom. V rímskej liturgii trvalo obdobie adventu dva týždne a malo charakter očakávania či prípravy na vtelenie Božieho Syna. Začiatky adventu teda siahajú do 4. storočia, kedy sa oslavovalo určitý počet (2 až 6) adventných nediel a až rímsky pápež Gregor Veľ-

ký (+ 604) stanovil adventný čas na 4 týždne. V západnej tradícii je advent predovšetkým obdobím upokojenia, ktoré zodpovedalo životnému štýlu našich predkov, prispôbenému dlhým decembrovým nociam. Dnes sa však advent komerčne využíva, a preto o ňom ako o období upokojenia ťažko hovoriť. Toto upokojenie si však nedajme vziať z chrámu či z nášho domova. Naš advent nech sprevádzajú rorátne sv. omše – počas ktorých spolu s Pannou Máriou očakávame slávenie prvého, ale aj druhého príchodu Pána. Ďalej nech sprevádza adventný veniec ozdobený štyrmi sviecami, ktoré zodpovedajú počtu adventných nediel, prípadne aj jednou väčšou sviecou zasvätenou Panne Márii. Deti nech si pravidelne otvárajú svoj adventný kalendár a dobrými skutkami nech sa chystajú na Vianoce. Teda Glória až na Vianoce.

AA

DOTAZNÍK O LITURGICKEJ HUDBE

Váženým čitateľa časopisu Adoramus Te,

dávame do Vašej pozornosti nižšie uvedený dotazník a prosíme Vás, aby ste si ho vyhľadali na príslušnej internetovej stránke a vyplnený nám odoslali.

Tento výskum nám môže pomôcť rozhodnúť sa ako máme pokračovať pri zvyšovaní umeleckej i liturgickej úrovne našich organistov a kantorov.

Ďakujeme.

DOTAZNÍK O LITURGICKEJ HUDBE

[formulár 201209]

Dovoľujeme si požiadať Vás o spoluprácu na výskume hudby v súčasnej liturgii na Slovensku prostredníctvom anonymného dotazníka. Je určený pravidelným účastníkom liturgie, najmä chrámovým spevákom, hudob-

níkom a kléru. Formulár dotazníka je dostupný aj v elektronickej podobe (MS Word) na internetovej adrese

www.spevnik.sk/doc/dot.doc

Vopred ďakujeme, ak si nájdete čas na jeho vyplnenie.

Výskum, ako aj praktické rozhodnutia v oblasti liturgickej hudby, sa sústreďujú na pôde Hudobnej sekcie Liturgickej komisie KBS a Katolíckej univerzity v Ružomberku. Ich spolupráca umožňuje realizovať priebežný a časovo neobmedzený zber dát z terénu. Zbierané údaje môžu byť využiteľné v rámci projektov o liturgickej hudbe, ako aj pri riešení otázok liturgickej praxe.

Vyplnený dotazník nám môžete doručiť:

- skenovaný na adresu spevnik@spevnik.sk
- poštou na adresu Ústav hudobného umenia PF KU, Nám. A. Hlinku 56, 034 01 Ružomberok
- osobne na sekretariát Ústav hudobného umenia PF KU resp. Katedry hudby PF KU
- cez kontaktnú osobu, ktorá Vás s ním oboznámila

ANTROPOLOGICAL
FUNDAMENTS OF CHRISTIAN
LITURGICAL MUSIC
JURAJ LEXMANN

In this scientific study a renowned musical scientist and composer, author of Slovak liturgical songbooks, provides answers to the question of the sense of music in liturgy. In his study he does not focus on some other answer to this question, but rather offers certain methodology for formulation of such an answer. The most actual cause for the origin of religion was always some effort to find answer to the "last question", that means the answer by which man would provide against the senselessness of life ending with death. During the whole history of mankind a man solves his relation to transcendency and the question as a certain form of the manifestation of this relation he used activity that can be called "music" today. Using music as an attribute of churchism is studied by many scientific disciplines, mainly religious studies and theology. If music is an attribute of religious experience, it could become a topic for psychology, if churchism forms the societal existence of music, it could become a topic for sociology. If we

SUMMARY

seek an answer to the question of music in relation to transcendency in fundamental abilities of a man, if we try to define the substantial constitutive signs of music in relation to potential of a man, and if the answer to the question of music in relation to transcendency should make up the complex view of a man, it should be a topic for anthropology. In last decades human sciences take anthropology as an auxiliary discipline. It is probably a delayed reaction on phenomenological tendencies in human sciences - at least in musicology.

LITURGICAL SINGINGS IN ADVENT
AND CHRISTMAS PERIOD
AMANTIUS AKIMJAK

Professor of liturgical singing and sacred music at the Catholic University in Ružomberok explains the sense and content of Advent and Christmas period and subsequently offers the division of the United Catholic Hymnal songs for these periods. He also refers to the Directory for the organists that offers another possibilities for liturgical singings, except for those from the UCH. He describes Advent as a liturgical period in which Jesus Christ came down to Earth in the deepest humility as a Child of Bethlehem and will also come in glory in the end of ages as a Judge of the living and dead. Our task is to be watchful, to pray, live in obedience to the faith, in hope in the way that at the second glo-

rious coming of Jesus we get the promised gift of redemption which we so watchfully and longingly expect now.

Christmas period reminds us the historical event – the birth of Jesus Christ in Bethlehem: The Word became flesh and made his dwelling among us. Besides that it wants to write deeply in our soul that God loves a man: For God so loved the world that he gave his one and only Son, that whoever believes in him shall not perish but have eternal life (see John 3, 16-17).

LEVEL OF EDUCATION OF
CHURCH MUSICIANS IN
ŽILINA DIOCESE
JÁN GABČO

In his study a PhD. student of church music at the Catholic University in Ružomberok provides us with the results of the research on the level of education of church musicians in Žilina diocese and also thinks of solution of this problem..

MUSICAL SCORE APPENDIX

Rastislav Adamko, Rastislav Podpera, Vlastimil Dufka, Amantius Akimjak – Dialogue singings of priest and congregation in the upcoming Missale Romanum.

Božia Matka, zverujeme ti tento ROK VIERY

/Benedikt XVI.: Porta fidei 15/

- 12.11. pondelok ... Mária, ty Matka naša
Vdp. Ľuboš Hašan – farár v Špačinciach - Sv. omša iba o 17.00 hod. pre deti, po nej lampiónový sprievod ulicami Trnavy
- 13.11. utorok ...aby sme doň vstúpili dvermi viery
P. Vladimír Kasan - benediktín
- 14.11. streda ...aby sme pochopili hodnotu Druhého vatikánskeho koncilu
P. František Olbert – františkán
- 15.11. štvrtok ...aby sme vedeli evanjelizovať
P. Jozef Kyselica – jezuita
- 16.11. piatok ...aby sme sa všetci veriaci zjednotili s pápežom
P. Pavol Kollár – piarista
- 17.11. sobota ...aby sme vedeli pochopiť obsah viery
P. Štefan Turanský – salezián
- 18.11. nedeľa ...aby sme spoznávali Katechizmus katolíckej cirkvi
P. Gabriel Hunčaga – dominikán
- 19.11. pondelok ...aby sme žili v službe viery
P. Pavol Kruták - verbista
- 20.11. utorok ...aby sme ešte raz prešli dejinami našej viery
P. Norbert Pšenčík – kapucín
- 21.11. streda ...aby sme posilnili svedectvo lásky
Mons. Ján Orosch – apoštolský administrátor trnavskej arcidiecézy

Sv. omše počas Trnavskej Novény 2012

13.11. / pondelok /	6.30.; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
14.11. / utorok /	6.30; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
15.11. / streda /	6.30; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
16.11. / štvrtok /	6.30; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
17.11. / piatok /	6.30; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
18.11. / sobota /	6.30; 8.00.; 10.00.; 11.30.v maďarskej reči - J.Em. Péter kardinál Erdő arcibiskup ostríhomsko - budapeštiansky, 16:00 h., 18:00 h. 21:00 h. - mládežnícky program, 24:00 h. mládežnícka sv. omša
19.11. / nedeľa /	7.30; 9.30 h.sv. omša s procesiou ulicami Trnavy; 16.00.; 18.00.
20.11. / pondelok /	6.30.; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00
21.11. / utorok /	6.30; 8.00.; 10.00.; 16.00.; 18.00

SPOLOČNÉ MODLITBY: 15:00 h. – ruženec Božieho milosrdenstva
15:15 h. – rozjímavý ruženec
17:15 h. – rozjímavý ruženec

TRNAVSKÁ NOVÉNA 2012

Konzervatórium Bratislava,
Tolstého 11, 811 06 Bratislava,
oddelenie Cirkevnej hudby

PREHLIADKA MLADÝCH SLOVENSKÝCH ORGANISTOV

BRATISLAVA, 26. – 30. 11. 2012

pondelok 26. 11. 2012

17.00 Konzervatórium Bratislava a Konzervatórium Jána Levoslava Bellu Banská Bystrica
ORGANOVÁ SIEŇ KONZERVATÓRIA BRATISLAVA

19.30 Krátky koncert a slávnostná ďakovná sv. omša za účasti o. biskupa Mons. Jozefa Halka
KOSTOL NAJSVÄTEJŠIEHO SPASITEĽA (JEZUITI)

utorok 27. 11. 2012

15.30 Cirkevné konzervatórium Bratislava
ORGANOVÁ SIEŇ BRATISLAVSKÉHO HRADU

19.00 Súkromné konzervatórium Dezidera Kardoša Topoľčany
KOSTOL SV. MARGITY, BRATISLAVA – LAMAČ

streda 28. 11. 2012

14.00 Konzervatórium Žilina
KOSTOL NAJSVÄTEJŠIEHO SPASITEĽA (JEZUITI)

18.00 Symfonický orchester a sólisti Konzervatória Bratislava
KONCERTNÁ SIEŇ SLOVENSKEJ FILHARMÓNIE (REDUTA)

štvrtok 29. 11. 2012

15.30 Konzervatórium Košice
ORGANOVÁ SIEŇ BRATISLAVSKÉHO HRADU

19.00 Vysoká škola múzických umení Bratislava
KATEDRÁLA SV. MARTINA

piatok 30. 11. 2012

14.00 40 rokov Prehliadky vo svetle spomienok (spoločenské stretnutie)
ORGANOVÁ SIEŇ KONZERVATÓRIA BRATISLAVA

17.00 Spoločný koncert zúčastnených škôl Prehliadky
KATEDRÁLA SV. MARTINA

Vstup voľný
(okrem koncertu v Redute)

Podujatie podporili:

slovenská filharmónia

Slovenské národné múzeum - Historické múzeum
Bratislavský hrad

farnosť
Bratislava – Lamač

Bratislavská arcidiecéza